Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 238 (16461) | 1983 оной октябриин 16, воскресени | Сэн 3 мүнгэн.

ПСС-эй ЦК-гай ЛИТБЮРОДО

ЭЛГЭНҮҮД ХЭГДЭНЭ

гүүдтэй зохилдуулан, мэргэжэлтэдэй зохёоhон шэнжэлгэнүүдэй программаар эдэ туршалганууд хэгдээ.

Космонавтнууд Газарай элдэб районуудые буулгаа.

Дэгдэн хөөрэлгын эрхэ байдалда «Пион» гэжэ түхеэрэлгэ дээрэ инди гэдэг кристалл бии болгохо туршалга хэгдэбэ.

Владимир Ляхов болон Александр Александровай бэе махабадые шалгахын тула медицинскэ шэнжэлгэнүүд хэгдээ. Тэдэнэй зүрхэ hудалыень наринаар шалгаhан байна. Шэнжэлгэнүүдэй үрэ дүнгүүдээр космонавтнуудай бэенүүд hайн.

«Салют-7»—«Союз Т-9» гэжэ замбуулинай эрдэм-шэнжэлгын комплексын ниидэлгэ hайн.

ХҮНДЭЛЭЛДЭ

лэгшэд, хэдэ хэдэн министерствэнүүдэй, албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, үйлэдбэриин түрүүшүүл, социалис мүрысөөндэ илагшад, ниислэл хотын олониитын түлөөлэгшэд президиумдэ hуугаа.

СССР-эй мяха ба hүнэй промышленностиин министр С. В. Антонов элидхэл хэбэ.

СССР-эй Эдеэ хоолой программа дотор найруулагдаhан зорилгонуудые шиидхэхын тула hалбариимнай ажалшад бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэ юм гэжэ суглаанда хабаадагшад найдуулhан байгаа.

(ТАСС).

Агууехэ Октябриин Социалис Революциин 66 жэлэй ойдо зорюулhан КПСС-эй ЦК-гай УРЯАНУУД

1. Агууехэ Октябриин социалис революциин 66 жэлэй ой мандаха болтогой!

2. Хүн түрэлтэнэй түүхэдэ шэнэ үе шата—социализмын ба коммунизмын илан мандалгын үе шата нээhэн Агууехэ Октябрьда алдар соло!

3. Хэтэ мүнхэдөө хүсэн түгэс революционно интернациональна hургаал—марксизм-ленинизм мандаха болтогой!

4. Советскэ Союзай Коммунис парти мандаха болтогой! Парти болон арадай нэгэдэл, агууехэ Ленинэй суртал hургаалнуудта үнэн сэхэ байлга—манай бүхы илалтануудай үндэhэ hуури мүн!

5. Коммунистнууд! Партиин XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай ноябриин ба июниин Пленумүүдэй түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө тэмсэлэй манлайда дабагты!

6. Советскэ Союзай ажалшад! Үйлэдбэриин ашаг үрэ болон продукциин шанарые дээшэлүүлхын түлөө социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлэгты!

1983 оной түсэбые, арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабаринуудые бүхы дүнгүүдээрнь дүүргэе!

7. Коммунизм байгуулагша, эб найрамдалай түлөө нугаршагүй, залан сахэ тэмсэлшэ—агууехэ совет арадта алдар соло!

8. Хүдэлмэришэн ангиин, колхозно тарлашадай болон арадай интеллигенциин эбдэршэгүй бата холбоон мандаха болтогой!

9. Манай обществын хүсэ шадалай зориг бадаруулагша эшэ үндэhэн—Советскэ Союзай арадуудай эбдэршэгүй бата интернациональна нэгэдэл, аха дүүгэй хани барисаан мандаха болтогой!

10. Засагай бодото демократическа органууд—арадай депутадуудай Соведүүд мандаха болтогой!

Советскэ Союзай эрхэтэд! Гүрэнэй ба ниитын хэрэгүүдые хүтэлбэрилгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадагты!

11. Совет профсоюзууд! Ажалшадай зохёохы үүсхэл эдэбхиие али бүхы талаарнь хүгжөөгты!

Хүтэлбэрилгын hургуули, ажахы эрхилэлгын hургуули, коммунизмын hургуули—совет профсоюзууд мандаха болтогой!

12. Коммунис партиин найдамтай туhалагша ба дайшалхы халаан, коммунизм байгуулжа байгаа залуушуулай түрүү отряд—Ленинскэ комсомол мандаха болтогой!

13. Хүбүүд, басагад! Эрдэм, соёл, мэргэжэл шадабари оролдосотой нэтэрүүгээр шудалагты!

Манай Эхэ ороной дүлэтэ патриодууд. Ленинэй хэрэгэй түлөө, коммунизмын түлөө шэн зоригто тэмсэлшэд бологты!

14. Алдарта ветеранууд, залуушуулые hурган хүмүүжүүлэгшэд! Залуу үетэндэ эрдэм мэдэсээ, дүй дүршэлөө дамжуулан үгэгты!

Коммунис парти болон совет арадай революционно, дайшалхы ба ажалай ёho заншалнууд дээрэ хүбүүд, басагадые хүмүүжүүлэгты!

15. Соведүүдэй ороной эхэнэрнүүд! Үйлэдбэриин ба ниитын ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадагты!

Эхэ-эхэнэртэ алдар соло!

Бүхы дэлхэйн үхибүүдтэ—эб найрамдал, зол жаргал!

16. Совет сэрэгшэд! Сэрэгэй ба политическэ бэлэдхэлээ нарижуулан hайжаруулагты!

Совет арадай амгалан тайбан ажалые, социализмын туйлалтануудые hэримжэтэй хёрхоор, бата найдамтайгаар сахин хамгаалагты!

СССР-эй шэн габьяата Зэбсэгтэ Хүсэнүүд мандаха болтогой!

17. Большевигүүд-ленинецүүдтэ, Октябриин геройнуудта, манай Эхэ ороной нэрэ хүндын, эрхэ сүлөөгэй ба бэеэ дааhан байдалай түлөө эрэлхэг бүхы тэмсэлшэдтэ алдар соло!

18. Советскэ Союзай ажалшад! Эрдэм, техникын хүгжэлтэ дэбжэлтые хурдадхагты! Эрдэм, техникын ба түрүү дүй дүршэлэй туйлалтануудые ажал дээрээ оролдосотойгоор нэбтэрүүлэгты!

Экономикоёо хурдан түргэнөөр хүгжөөе!

19. Советскэ Союзай ажалшад! Ажалай бүтээсые улам дээшэлүүлэгты!

Манай Эхэ ороной экономическа ба өөрыгөө хамгаалха хүсые габшагай ажалаараа бэхижүүлхэ гээшэ ажалшан бүхэнэй патриотическа уялга мүн!

20. Советскэ Союзай эрхэтэд! Алмалта, арьбалалтын түлөө бүгэдэ арадай хүдэлөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадагты! Түүхэй эд, техникэ болон материальна бүхы нөөсэнүүдые hайнаар хэрэглэгты!

21. Советскэ Союзай ажалшад! Экономическа, социальна ба хүмүүжүүлгын зорилгонуудые шиидхэхын, социалис демократиие саашадань хүгжөөхын тула ажалша коллективүүд тухай Хуулиие гүйсэд дүүрэнээр хэрэглэгты!

22. Советскэ Союзай ажалшад! Ажалай социалис журамые али бүхы талаарнь бэхижүүлэгты! Хүдэлмэриин минута бүхэниие үрэ түгэсөөр хэрэглэгты!

23. Түлишын-элшэ хүсэнэй комплексын хүдэлмэрилэгшэд! Нефть, газ, нүүрhэ малтажа абалгые, электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилгые ехэдхэгты!

24. Совет металлургнууд! Оронойнгоо эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые металлаар бата найдамтайгаар хангагты!

Металлай продукциин шанарые дээшэлүүлэгты, үнэгүй продукци үйлэдбэрилэн гаргалгые үргэдхэгты!

25. Машина бүтээгшэд! Бүтээсэ ехэтэй, гаргаша багатай, найдамтай машинануудые, приборнуудые, оньhожоруулгын ба автомадаар хангалгын хэрэгсэлнүүдые зохёон бүтээгты!

Арадай ажахын бүхы hалбаринуудые техническэ талаарнь шэнэдхэн зэбсэгжүүлгые түргэдхэгты!

26. Химическэ промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд! Химическэ продуктнууд болон материалнуудаар арадай ажахын, хүн зоной эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые гүйсэд дүүрэнээр хангагты!

27. Промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд! Хүн зондо шухала хэрэгтэй эд бараа үйлэдбэрилгые үргэдхэгты, ассортиментыень шэнэлэгты, шанарыень hайжаруулагты!

Арадай хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилгэ—арадай ажахын бүхы hалбаринуудай хэрэг мүн!

28. Транспортын ба хэлхээ холбооной хүдэлмэрилэгшэд! Хүдэлмэриин шанарые, ашаг үрые дээшэлүүлэгты! Арадай ажахын ашаа hааталгүйгөөр зөөхые, хүн зониие болбосон hайнаар хангахые туйлагты!

29. Барилгашад болон хабсаргагшад! Капитальна барилгын ашаа үрые дээшэлүүлэгты!

Комплексноор, гаргаша багатайгаар, hайн шанартайгаар, мүнөөнэй техническэ үндэhэ hуури дээрэ барилгэгты! Ашаглалгада оруулагдаха барилгануудые болзортонь тушаагты!

30. Агропромышленна комплексын хүдэлмэрилэгшэд! Хүдөө ажахын үйлэдбэриие хурдан түргэнөөр хүгжөөгты! Эдеэ хоолоор, хүдөө ажахын түүхэй эдээр ороноо найдамтайгаар хангадаг бологты!

Эдеэ хоолой программые бэелүүлгэдэ оруулhан хубитая арьбадхагты!

31. Колхозниигууд, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд! Эрдэм ухаанай үндэhөөр газар тарялан элдүүрилгын гуримые эдэбхитэйгээр нэбтэрүүлэгты! Ороohо тарая, техническэ ба хүдөө ажахын бусад ургамалнуудые үйлэдбэрилгые үргэдхэгты!

Газараа, техникээ, үтэгжүүлгэнүүдые, ажалай ба мүнгэн hангай нөөсэнүүдые эзэн ёhoор ашаглагты!

Ерээдүйн ургасада анхарал оролдолго хандуулагты!

32. Хүдөө ажахын ажалшад! Мал ажалай ашаг шэмые али болохоор дээшэлүүлэгты, тэрэнэй тэжээлэй баазые бэхижүүлэгты!

Малай үбэлжэлгые эрхим hайнаар үнгэргэхын түлөө тэмсэгты! Мяха, hү, үндэгэ, нооhо үйлэдбэрилгые ехэ болгогты!

33. Хүдөө ажахын, бэлэдхэлэй, транспортын, шанаржуулан болбосоруулгын болон худалдаа наймаанай предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэд! Хүдөө ажахын продукци гээлтэ хоролтодо бү оруулагты!

Ургуулhан бүхы юумэеэ бүрин бүтэн үлөөжэ, арадай аша туhада хэрэглэе!

34. Худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой, ажаhуудалай болон коммунальна хэрэглэмжэ ханталгын хүдэлмэрилэгшэд! Ажалай шанар болон соёл болбосорол дээшэлүүлэгты, хүн зоной эрилтэнүүдые гүйсэд дүүрэнээр хангагты!

Хангалгын hалбаринуудта — үдэр бүриин анхарал!

35. Урлан нарижуулагшад ба ухаалан зохёогшод! Техническэ хүгжэлтэ дэбжэлтын, манай Эхэ ороной экономикые саашадань бэхижүүлхын түлөө тэмсэлшэдэй түрүүшын зэргэдэ ябагты!

36. Совет эрдэмтэд! Шэнжэлэлгын хүдэлмэринүүдэй аша нүлөөе дээшэлүүлэгты! Эрдэм наукын туйлалтануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлгэдэ эдэбхитэйгээр туhалагты!

37. Үзэл сурталай хүдэлмэрилэгшэд! Хүгжэлтэ түгэс социалис обществын туйлалтануудые, коммунизмын нангин зорилгонуудай hүр жабхаланга эли тодоор тайлбарилан харуулагты! Партиин үзэл сурталые олониитэдэ этигэл найдабаритайгаар, зоригжол түгэсөөр дэлгэрүүлэгты, империалис hүйдхэлтэ пропагандые эдэбхитэйгээр элишэлэгты!

Үзэл сурталай хүдэлмэри — бүхы партиин, коммунист бүхэнэй хэрэг!

38. Литература болон искусствын ажал ябуулагшад, соёлой хүдэлмэрилэгшэд! Коммунис үзэл сурталай, партиина болон арадай шэнжын тугые дээрэ үргэн ябагты!

Манай агууехэ ороной нэрэ солодо хүрэмөөр зохёолнуудые байгуулагты!

39. Арадай гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэд! Ургажа ябаа үетэнэй hуралсалай ба коммунис ёhoор хүмүүжүүлгын аша үрые дээшэлүүлэгты!

Үйлэдбэритэй hургуулиин холбооe али болохоор бэхижүүлэгты!

40. Элүүрые хамгаалгын хүдэлмэрилэгшэд! Хүн зоной медицинскэ хангалгые hайжаруулагты! Эмшэлэлгын ба санитарна эмхи зургаануудай хүдэлмэриин соёл болбосоролые дээшэлүүлэгты!

41. Физкультурна хүдэлөөндэ олониитын хабаадалгые дээшэлүүлэгты! Физкультурниигууд болон спортсменүүд! Совет спортын талаар алдар солые улам арьбадхагты!

42. Советскэ Союзай эб найрамдалда дуратай, ленинскэ гадаадын политика мандаха болтогой!

Эб найрамдалта совет программые бодото дээрэнь бэелүүлэе!

43. Коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудта аха дүүгэй амар мэндэ!

Бүхы дэлхэйн коммунистнуудай нэгэдэл ба эмхидэл бэхижэг лэ!

44. Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

Пролетарска, социалис интернационализм мандаха болтогой!

45. Дэлхэйн социализмын, уласхоорондын пролетариадай болон национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй холбоон бэхижэг лэ!

46. Социалис оронуудай арадуудта аха дүүгэй амар мэндэ!

Социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай нэгэдэл, харилсаа холбоон болон нягта жагсаал, социализмын туйлалтануудые, дэлхэй дээрэ амгалан тайбан байдалые бэхижүүлхэ ба аршалан хамгаалха тэдэнэй хэлбэришэгүй хүсэл зориг мандаха болтогой!

47. Колониальна мүлжэлгэ дарлалтаhаа сүлөөрhэн, социалис хүгжэлтын харгы замые шэлэhэн арадуудта аха дүүгэй амар мэндэ!

48. Национальна бэеэ дааhан байдалаа бэхижүүлхын ба социальна дэбжэлтэ хүгжэлтын түлөө эрэлхэг зоригтойгоор тэмсэжэ байгаа арадуудта аха дүүгэй амар мэндэ!

49. Капиталис оронуудай хүдэлмэришэн ангида аха дүүгэй амар мэндэ!

50. Фашис шорон түрмэнүүдтэ тамалагдажа байгаа, эрхэ сүлөөгэй, демократиин ба социализмын түлөө тэмсэлшэдтэ аха дүүгэй амар мэндэ!

Империализмын ба хархис хүсэнүүдэй hабарта ороод, тамалагдажа байгшадта эрхэ сүлөө!

51. Дэлхэйн арадууд! Империалис ээрхэг түрнмхэй болон хүсэрхэхэ ябуулгануудта эсэргүүсэн, Ази, Африка болон Латинин Америкэдэ түгшүүрилтэй ба зүришэлдөө хёмороотой байдалай гуламтануудые усадхахын түлөө эрид шууд тэмсэгты!

52. Империализм, колониализм болон расизмда эсэргүүсэн, политическэ ба экономическа бэеэ дааhан байдалаа бэхижүүлхын түлөө тэмсэжэ байгаа Африкын арадуудта аха дүүгэй амар мэндэ!

Урда Африкын ба Намибиин арадуудта эрхэ сүлөө!

53. Империализм болон хархис хүсэнүүдтэ эсэргүүсэн, өөhэдынгөө оронуудай демократическа хүгжэлтын түлөө тэмсэжэ байгаа Латинин Америкын арадуудта хани халуун амар мэндэ!

54. Араб оронуудай арадууд! Израилиин ээрхэг түримхэй ябуулгада, империализмын зонхилолгодо эсэргүү тэмсэлдэ өөhэдынгөө зэргэнүүдые бэхижүүлэгты!

Совет-араб хани барисаан бэхижэг лэ!

55. Дэлхэйн арадууд! Булимтаран эзэмдэhэн бүхы араб газарнуудhаа Израилиин сэрэгүүдэй дары түргэнөөр, заатагүй гаража ошохо эрилтэ табигты!

Ливанда империалис гадаадын доботолгые болюулха ябадал туйлагты!

Палестинын араб арадай үнэн зүб тэмсэлтэй hаналаа нэгэдэлгэеэ бэхижүүлэгты!

Израилиин болон Америкын ээрхэг түримхэйшүүлдэ хараал шэнгэг!

Дүтын Зүүн зүгтэ— бата бэхи, үнэн зүб эб найрамдал!

56. Европын оронуудай арадууд! Баруун Европодо американ шэнэ ракетно-ядерна буу зэбсэг тараан тодхолгодо эсэргүү тэмсэлээ улам үргэнөөр дэлгэрүүлэгты!

Европодо — эб найрамдал, аюулгүй байдал ба харилсаа холбоо!

57. Азиин оронуудай арадууд! Империализм, шэнэ түхэлэй колониализм болон ээрхэн зонхилолгодо эсэргүүсэн, эб найрамдалай ба аюулгүй байдалай түлөө тэмсэгты!

Ази эб найрамдалай, этигэл найдалай болон харилсаа холбооной түби болог лэ!

58. Дэлхэйн арадууд! Империализмын, милитаризмын ба үhөө хяhаа нэхэгшэдэй ээрхэг түримхэй ябуулганuудта эрид шанга харюу үгэгты!

Буу зэбсэг үрдилдэн бүтээлгые болюулая, дайнай аюулые зайсуулан сарая, түгшүүрилтэ байдал hуларуулгые аршалан хамгаалая, улам үргэдхэе!

59. Бүхы бүмбэрсэг дэлхэйн хүнүүд! Социалис оронуудай хамтын дурадхалнууд, Советскэ Союзай шэнэ үүсхэлнүүд—уласхоорондын түгшүүрилтэ байдал hулаарулгада, буу зэбсэг үрдилэн бүтээлгые болюулгада шухала алхам мүн!

Ядерна hандарал хосоролгые зайсуулхын түлөө тэмсэлдээ хүсэл оролдолгоёо арьбадхагты!

Ядерна болон олон хүн зониие хюдаха бусад түхэлэй буу зэбсэгые хорихо эрилтэ табигты!

60. Манай агууехэ Эхэ орон—Совет Социалис Республикануудай Союз мандаха болтогой!

61. Ленинэй туг доро, Коммунис партиин хүтэлбэри доро—коммунизмын илалта тээшэ урагшаа!

Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитет

ТАРЯА ХУРЯАЛГА 83

ЭРШЭЕЭ УЛАМ ШАНГАДХАХА

Байгша ондо Торинин совхозой тарияашад бүхыдөө 2650 гектарта ороohото ургамалнуудые, тэрэ тоодо 990 гектар шэниисэ, 760 гектар хара тария, 900 гектар обёос тариhан юм. Иигэжэ тэдэнэр [illegible] хамта 26 мянган центнер ороohо тария суглуулха түсэбтэй.

Сентябрь hарын hүүл багаар эндэ тария хуряаха хүдэлмэриин хэр зэргэ ябуулагдажа байhаарнь hонирхоод [illegible] Бидэнэрэй ябаhан үдэр түс ажахыhаа 791 гектар шэниисэ унагааhан, тэрэнэйнгээ 589 гектарыень хадажа, 6316 центнер таряа сохиhон байгаа. Мүн лэ 732 гектарай хара тарлан унагаагдаа, тэрэнэйнь 572 гектартайхинь сохигдоо гэхэ гү, али бүхыдөө 5770 центнер ороohон хуряагдаа. Обёо соо hаяшаг лэ сохижо эхилhэн байгаа hэн. Элэ бүгэдые харахада, торинихид тария хуряалгаараа эхэл гээгдэлдэ ороноход.

Энэ харюусалгатай хүдэлмэриин үедэ ажахы дотор 2 звено байгуулагданхай. Нэгэниинь Доодо-Торидо, хоёрдохинь Хулдаадта хүдэлнэ. Элэ коллективүүдые дүршэлтэй механизаторнууд И. П. Головкин Н. В. Москвитин хоёр хүтэлбэрилдэг.

Совхозой тариан ажал эрхилэгшэд сентябрь hарын эхээр шухала кампаниия эхилhэн аад, хуряалгаяа hаял хахадлажа байна. Ушар нимэhээ энэ хүдэлмэрээ эдэ үдэрнүүдтэ шангадхаар бодоо гэжэ hанагдана.

hүүлэй дүнгөөр тария хуряалга дээрэ ороohоной 14 комбайн хүдэлэнгэдэнэ. Совхозой [illegible] техническэ хүдэлмэрилэгшэд анхан түрүүн тария унагаалгада 9, сохилгодо 5 комбайн табиhан байгаа. Харин мүнөө тэдэнэр ороohото ургамалнуудые унагаахыень 4 комбайн таблад, бэшыень хуряалга дээрэ хүдэлгэнэ. Иигэжэ түс ажахын тарияшад гээгдэлээ hаяын үдэрнүүдтэ усадхахаар түсэблэнхэй ажаллажа ябана.

Харюусалгатай хаhын түрүүшын үдэрhөө дүршэлтэй механизаторнууд В. И. Черкасов, тэрэнэй туhалагша Н. Н. Сабсаев, В. Ю. Ломухин. В. Н. Корнеевтэй, Л. Б. Чукошев, А. Г. Алексеевтэй hайнаар хүдэлжэ, ажалдаа үндэр дүнгүүдые туйлана. Эдэнэр түс түстаа 2000 гаран центнер ороohо тариа хадаа. Тарна унагаалгада дээрэ комбайнернууд В. Н. Деменьев, С. В. Поломошнев гэгшэд бусад нүхэдэйгөө [illegible] шалгаржа, социалис мүрысөөндэ илана.

Эдэ түрүүшүүлэй жэшээгээр эртэ үглөөнhөө үдэшын харанхы болотор механизатор бүхэн хүдэлөөл hаа, энэ хүдэлмэрисэ октябриин эхин болотор түгэсхэхэ байгаа.

—hаянай хэдэн хоногто хура бороо орожо, ажалыемнай яhала hаатуулаа. Зарим газараарнай нойтон саhаншье бударгаа. Иимэ уларилтай эрхэ байдалда хүдэлжэ байнабди. Бидэнэртэ даалгагдаhан техникэ яhала hаадгүйгөөр хүдэлгэгдэнэ. Багасага эбдэрхэ, hаатаха сагай болобол, тэдэнээ шадаал haa богони болзорто усадхахые оролдонобди. Совхозой механизаторнуудай hаадгүйгөөр ажаллаха эрхэ байдал гүйсэд байгуулагданхай. Эдеэ хоолнайшье hайн,—гэжэ В. Н. Черкасов хөөрэнэ.

Тэрэнэй хэлэhые шүүмжэлжэ үзэхэдэ, түс ажахын тарияшад гээгдэлhээ гараха дүүрэн аргатай. Тиимэhээ тэдэнэр өөhэдтөө бии байгаа дутуу дундануудаа hаяын сагта усадхахын тула тодорхой хэмжээнүүдые абаха ёhотой.

Шэнэ ургасые гээлтэ хоролтодо сруулангүйгөөр тушаажа абаха, саашадань hайнаар хадагалха хэрэгтэ ороохоной тоогойхид эртээнhээ хойшо ехэхэн бэлэдхэл ябуулhан байна. Энэ бишыхан коллективые Н. В. Москвитин олохон жэлэй хугасаа соо хүтэлбэрилнэ. Бидэнэй ябаhан үдэр энэ бүхыдөө 12000 центнер алтан шарагал тариан буулгагданхай байгаа hэн. Тоогой хүдэлмэрилэгшэд ороhон тариае сэбэрлэжэ, хатаажа эхилэнхэй. Мүн лэ сээлэхэ ургасын үндэhэ hуури табижа байна.

Октябрь hара хахадлаба. Саг ошожол байна. Үдэр бүхэндэ газаа хүйтөөр амисхаална. Юрэдөөл, саашадаа хүлеэхэ арга hалаа гээшэ. Тиимэhээ ажахын хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд энэ тохёолдоод байhан ушар байдалаа зүбөөр сэгнэжэ, ажалаа эмхитэйгээр ябуулхые оролдохо болоно. Үшөөл поли дээрэ ороohоной тоогто тэдэнэрэй хэхэ хүдэлмэри аргагүй ехэ ха юм.

Совхозой дирекци, партком тарияшадай дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлэнхэй. Механизаторнуудай, комбайнернуудай хэhэн ажалайнь болон мүрысөөнэй дүнгүүд саг соогоо согсологдожо, полевой станай улаан буланда олоной үзэмжэдэ үлгэгдэдэг. Ажалай табан үдэрэй дүнгөөр социалис мүрысөөндэ илажа гарагшадай хүндэлэлдэ түб hууринда ажалай алдар солын туг үргэгдэдэг, мүнгэн шан барюулагдадаг юм.

М. ГАЛСАНОВ,
районой «Зэдын үнэн» газетын редакциин хүдөө ажахын таhагые даагша.
Д. ДОНДОКОВ.

МАРКСИСТСКО-ЛЕНИНСКЭ һуралсал

ҮГЛӨӨДЭР ХҮДӨӨГЭЙ ПАРТИЙНА ОРГАНИЗАЦИНУУДТА ПОЛИТИЧЕСКЭ БА ЭКОНОМИЧЕСКА ҺУРАЛСАЛАЙ ШЭНЭ ЖЭЛЭЙ ТҮРҮҮШЫН ХЭШЭЭЛНҮҮД ЭХИЛХЭНЬ

ШАНАРЫЕНЬ ҺАЙЖАРУУЛХА

Совет хүнүүдэй научна, марксистско-ленинскэ үзэл бодолые бүрилдүүлэн хүмүүжүүлхэ асуудал Советскэ Союзай Коммунис партиин гол анхаралда ходоодоо байдаг гэжэ мэдээжэ. Энэ харюусалгатай хэрэгые бэелүүлгэдэ партийна болон экономическа һуралсал айхабтар ехэ үүргэ дүүргэдэг юм. Тиигэжэ партиин гэшүүдэй болон партийна бэшэ эдэбхитэдэй, мүн бүхы ажалшадай үзэл сурталайнгаа талаар хатуужан хүмүүжэлдэ сэхэ нүүлөөлнэ, аргагүйгөөр туһална гээшэ.

Партиин XXVI съездын табиһан холын хараатай зорилгонуудые, мүн «КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдэй ёһоор, партийна һуралсалые саашадань һайжаруулха тухай» партиин Центральна Комитедэй тогтоолые бэелүүлэн, партийна һуралсалые шэнэдхэн хубилгаха талаар республика дотор тодорхой хэмжээнүүд абтажа байнхай. Партийна һуралсалай бүридэл КПСС-эй Центральна Комитедэй эрилтэдэ зохилдуулагдан тааруулагдаа. Мүнөө залуу коммунистын 119 һургуули, научна коммунизмын 510 һургуули байгуулагданхай. Тиихэдэ 8 мянга гаран коммунистнар хубиин түсэбөөр өөһэдөө марксистско-ленинскэ теори шудалан үзэнэ. Үнгэрэгшэ, 1982—1983 онуудай һуралсалай жэлдэ партийна гэгээрэлэй 2075 политическэ һургуули болон семинарнууд хүдэлөө. Эндэ 47.286 хүн өөһэдынгөө эрдэм мэдэсые дээшэлүүлһэн байна. Хэрбээ 1981—1982 онуудай һуралсалай жэлдэ шагнагшадай дунда коммунистнууд 61 процент байгаа, үнгэрэгшэ жэлдэ 73,2 процентдэ хүрэбэ.

1982—1983 онуудай һуралсалай жэлдэ, урдахи жэлэйхидэ орходоо, экономическа һуралсалда мянган хүнөөр олон гэхэ гү, али бүхыдөө 75.500 шагнагшад хабаадалсаһан байна. Мүн пропагандистнуудай бүридэл һайжаруулагдаа. Тэдэнэй 93 процентнь дээдэ һургуулитай. Политическэ һургуулинуудай болон семинарнуудай 40 гаран процентыень партийна, совет хүдэлмэрилэгшэд, предприяти болон ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд даажа абанхай.

Һуралсалай удха улам баяжуулагдан һайжаруулагдана. Тиигэжэ партиин үзэл сурталай үндэһэн теори болон политикын шухала асуудалнууд шудалагдан үзэгдэнэ. Марксизм-ленинизмын гол хубинууд болохо партиин түүхые, хүгжэлтэ түгэс социализмын шухала асуудалнуудые, КПСС-эй экономическа политикые коммунистнууд шудална. Партиин Центральна Комитедэй майн, ноябриин (1982 он) Пленумүүдэй документнүүдые, СССР-эй 60 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай суглаанай материалнуудые, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Ю. В. Андроповой «Карл Марксын һургаал болон СССР-тэ социализм байгуулгын зарим асуудалнууд» гэһэн статьяе шудалан үзэлгэ ажалша коллективүүдэй болото ажал ябуулгатай холбогдожо, һуралсалай удха шанарые һайжаруулан баяжуулаа.

Энээнэй ашаар партийна комитедүүд шагнагшадай ажалай болон нийтын эдэбхи үүсхэлые дээшэлүүлхэ талаар эмхидхэлэй, мүн политическэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулба. Жэшээлхэдэ, КПСС-эй Загарайн райком һуралсалай ашаүрые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулһан байна. Эндэхи пропагандистнуудай 80 гаран процентнь зохёохы ёһоной хубиин түсэбөөр хүдэлжэ, «Пропагандист—табан жэлдэ» гэһэн хүдэлөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Политическэ һургуулинууд болон «семинарнуудта хабаадагшадай дунда үйлэдбэриин олон түрүүшүүл, социалис мүрысөөнэй эхи табигшад бии. Хүрбын туршалга-үйлэдбэриин ажахын һургуулиин һурагшад «Мал ажалай продукци худалдаха талаар табан жэлэй 3 жэлэй түсэб Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойдо дүүргэхэбди» гэһэн үүсхэл гаргаад, тэрэнээ апрелиин 22-то бэелүүлһэн байна. Энэ ажахын ажалшад 1982 ондо гүрэндэ мяха худалдаха түсэбөө 144 процент, һү—138 процент дүүргээ һэн. Харин энэ жэлэй табан һара соо гүрэндэ мяха худалдаха даалгабаряа 205, һү—117 процент дүүргэбэ.

Гэбэшье үнгэрэгшэ һуралсалай жэлдэ марксистско-ленинскэ һуралсалай эмхидхэлдэ горитой дутуу дунданууд үзэгдөө гэжэ түгэсхэлэй дүнгүүд харуулһан байна. Баргажанай, Хэжэнгын, Советскэ районуудай зарим партийна организацинуудта хэшээлнүүд эмхидхэлэй болон методическа доогуур хэмжээндэ үнгэрөө. Зарим пропагандистнууд һуралсалаа һулаар, шагнагшадай һонирхол татахагүйгөөр эмхидхэжэ, һурагшадай программна материалаа гүнзэгыгөөр ойлгон хадууха хэрэгтэ анхаралаа хүсэд хандуулаагүй. Мүн партийна организацинуудшье зарим ушарта һуралсалай шанарые һулаар хинадаг, шалгадаг, һурагшадай ажалай болон нийтын эдэбхи үүсхэлые хүгжөөхэ хэрэгтэ нүлөөлдэггүй байгаа.

Партийна организацинууд коммунистнууд болон партийна бэшэ хүнүүдэй марксистско-ленинскэ һуралсалыень үндэһэ баримтатайгаар гүнзэгыруүлхэһээ гадна теориин болон политикын талаар шудалан үзэжэ олоһон эрдэм мэдэсыень бодото ажал хэрэгүүдтээ хэрэглэхэдэнь али болохоор туһалха ёһотой.

1983—1984 онуудай һуралсалай жэлдэ партийна организацинуудай зорилго КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдээр болон заабаринуудаар тодорхойлогдонхой. Партийна гэгээрэлэй болон олониитын экономическа һуралсалай һургуулинуудай хүдэлмэриие хубилган шэнэдхэжэ, марксизм-ленинизмые, КПСС-эй түүхын дүй дуршэлые удхалан шудалха хүдэлмэриие һайжаруулжа, бүхы һуралсалые үйлэдбэриин болон хүмүүжүүлгын зорилгонуудтай саашадань нягтаар холбохо, бэхижүүлхэ тон шухала.

Партийна һуралсалай түхэл шэнжые нарижуулан һайжаруулха гол шэглэл юун бэ гэхэдэ, тэрэнэй удхые мүнөө үе сагай хүгжэлтын хэмжээндэ хүргэжэ, бодото үйлэ хэрэгүүдтэй холболго болоно. Тиимэһээ КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленум дээрэ табигдаһан теоретическэ болон политическэ шухала ехэ асуудалнуудые, марксистско-ленинскэ һургаалай үндэһэн заабаринуудые һурагшадтаа гүнзэгыгөөр ойлгуулха хэрэгтэ пропагандистнар анхаралаа хандуулха ёһотой.

Партийна гэгээрэлэй һургуулинуудта марксизм-ленинизмэ шудалха хубинууд— КПСС-эй экономическа, социальна, аграрна политикын асуудалнууд, ажахые эрхилэлгые нарижуулан һайжаруулга, социалис демократи болон СССР-тэхи национальна харилсаанууд, уласхоорондын эрхэ байдалда үзэл сурталай талаар тэмсэл гэхэ мэтэ курсанууд заагдаха юм.

Эдэ курсанууд политическэ һургуулинуудай, марксизм-ленинизмын үндэһэ һууриин, научна коммунизмын һургуулинуудай һуралсалай гол удхань болохо юм.

Залуу коммунистнуудай һургуулинуудта партийна байгуулалтын үндэһэ һуури, КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленум дээрэ нүхэр Ю. В. Андроповой хэлэһэн үгэ шудалагдаха. Методологическа семинарнуудта хүгжэлтэ түгэс социализмые нарижуулан һайжаруулха талаар шухала асуудалнууд ехэ һуури эзэлхэ болоно.

Гэхэтэй хамта, һуралсалай али нэгэн курсые шэлэн олоходоо, бидэнэр һурагшадайнгаа үйлэдбэриин болон нийтын ажал ябуулгын онсо шэнжысэнь, тэдэнэй үзэл сурталай болон теориин талаар мүн политическэ бэлэдхэлыень хараадаа абаха зэргэтэйбди.

Партийна-ажахын эдэбхитэдэй һургуулинуудай хүдэлмэри саашадаа нарижуулагдан һайжаруулагдаха болоно. Удаадахи һуралсалай хоёр жэлэй туршада коммунист-хүтэлбэрилэгшэдтэ хүгжэлтэ түгэс социализмын теоретическэ шухала асуудалнууд заагдажа, эрдэм мэдэсыень дээшэлүүлхээр хараалагдаа. Энэ курсын үндэһэн юун бэ гэхэдэ, КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй материалнууд дотор теориин болон бодото хэрэгэй талаар хэгдэһэн тобшололнууд болохо байна бшуу.

Политическэ гэгээрэлэй бүхы түхэлэй һургуулинуудта социалис обществын хүгжэлтын зайлашагүй жама ёһые, дабшахы хараа шэглэлые шэнжэлэн тайлбарилжа, тэрэнэй капитализмһаа һуралгүй булюу һайн байһые тодоор харуулан ойлгуулха зэргэтэй. Эндэ партиин хүтэлбэрилхы үүргые, коммунис үзэл бодолой хубилган шэнэдхэхы агуусхэ хүсые бүхы талаһаань гүнзэгыгөөр тайлбарилха гээшэ тон шухала. Тиимэһээ хүгжэлтэ түгэс социализмын һуралсалай курса марксистско-ленинскэ гэгээрэлэй гол хубинь болохо ёһотой.

Һуралсалай шанар ба ашаүрэ коммунистнуудай өөһэдынь анхарал оролдолгоһоо сэхэнхидээ дулдыдадаг гээшэ. Энээн дээрэһээ коммунистнууд түсхайта эмхидхэгдэһэн һуралсалай хэшээлнүүдтэ хабаадахаһаа гадна теоретическэ шухала асуудалнуудые хубиин түсэбөөр өөһэдөө шудалан үзэхэ ёһотой юм.

Партийна организацинуудай болон пропагандистнуудай ажал ябуулга нэн түрүүн бүхы һуралсалые эрдэм ухаанай үндэр хэмжээндэ үнгэргэхөөр шэглүүлэгдэһэн байха зэргэтэй. Ушар тиимэһээ коммунистнуудай болон партийна бэшэ хүнүүдэй теоретическэ һуралсал, К. Марксын, Ф. Энгельсын, В. И. Ленинэй һургаалай үзэл сурталай үг баялиг дээрэ, КПСС-эй документнүүд дээрэ үндэһэлхэ ёһотой. Һуралсалай бүхы һургуулинуудта үндэһэн зохёолнуудые шудалан үзэлгэ түрүү зэргэдэ табигдаха зэргэтэй. Марксизм-ленинизмын эхин, үндэһэн зохёолнуудые гүнзэгыгөөр шудалан үзэхэдөө, революционно теориин талаар бата найдамтай эрдэм мэдэсэтэй боложо, мүнөө үе сагай нийтын байгуулалтын, хүгжэлтэ түгэс социализмын теориин болон бодото хэрэгэй талаар тобшолол, заабаринуудые ойлгон хадууха арга нүхэсэл олдодог гээшэ.

Элдэб бүлэгэй хүн зоной дунда нийтэ-политическэ хүдэлмэри эрхилэн ябуулха тодорхой шадабаритайгаар коммунистые бүрилдүүлэн хүмүүжүүлхэ гэһэн заабари партийна гэгээрэлэй нэгэ зорилго болоно. Тиимэһээ һуралсал хадаа үзэл сурталай эдэбхитэдые — агитаторнууд, политическэ информаторнууд, лекторнууд болон пропагандистнуудые бэлдэхэлэ, али болохоор туһалха ёһотой бшуу. Тиигэжэ теори миин ямаршье эдэбхигүйгөөр шагнадаг ушарые дабан гаража, үзэжэ байһан материалаа ажабайдалтай холбохо, коммунистнуудые социальна үүсхэл эрмэлзэл схэтэй болгохо хэрэгтэ тэрэ нүлөөлхэ байна. Энээн дээрэһээ һурагшадай нийтэ-политическэ хүдэлмэридэ элсүүлхэ ябадалые саашадань дэлгэрүүлхэ гээшэ шухала.

Һуралсалые эрдэм ухаанай үндэр хэмжээндэ эрхилжэ, бодото ажабайдалтай холбоотойгоор заалга хадаа үшөө нэгэ—гурбадахи зорилгые шиидхэхэлэ туһалха байна ха юм. Энэ юун бэ гэхэдэ, үзэл сурталай хүдэлмэриин добтолхы түхэл шэнжые хурсадхан хүгжөөлгэ болоно. Мүнөө үе сагта дэлхэй дээрэхи хоёр тад онлоо үзэл сурталай тэмсэлэй улам зүрилдэн шангадажа байхада, добтолхы шэнжэтэй хүдэлмэри илангаяа шухала. Марксизм-ленинизмын һургаал заабарида, хүгжэлтэ түгэс социализмын амжалтада манай ангиин дайсадай добтолон орожо, тэрэниие худал хуурмагаар муушалха ябадалаа шангадхажа байхадань, партиин гэшүүдые, мүн партийна бэшэ хүнүүдые ангиин тэмсэлэй уг удхатай, үзэл сурталай хүдэлмэриин түхэл шэнжэтэй болон онол аргатай танилсуулан зэбсэгжүүлхэ гээшэ манай хэлбэришэгүй уялга болоно.

«Политическэ һуралсалай удхань ямар бэ гэхэдэ, хүн бүхэн мүнөөнэй эрхэ байдалда партиин ябуулдаг политикые гүнзэгыгөөр ойлгохо, олоһон эрдэм мэдэсээ ажабайдалда хэрэглэжэ шадаха, мүн өөрынгөө уялгые тодоор ойлгожо, хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ ёһотой», — гэжэ нүхэр Ю. В. Андропов КПСС-эй ЦК-гай Пленум дээрэ тэмдэглээ бэлэй.

А. БАИНОВ,
КПСС-эй обкомой Политическэ гэгээрэлэй байшангые даагша.

АЖАЛШАДАЙ ЭДЭБХИ БАДАРУУЛХА

КПСС-эй Центральна Комитедэй июниин (1983 он) Пленум дээрэ үзэл сурталай хүдэлмэриие нарижуулан һайжаруулха талаар харюусалгатай хэмжээнүүд хараалагдаа. Илангаяа политическэ гэгээрэлэй, олониитын политическэ һуралсалай хүдэлмэриин гуримые хубилган һайжаруулжа, үүргыень дээшэлүүлхэ талаар шанга эрилтэ табигдаһан байна гээшэ.

Тиимэһээ 1983—1984 онуудай һуралсалай шэнэ жэлдэ бэлдэхэл манай Загарайн районой партийна организацинуудта эршэмтэйгээр ябуулагдаа. Партийна, комсомолой политическэ гэгээрэлэй болон экономическа һуралсалай һургуулинуудай пропагандистнар томилогдожо, тэдэнэртэй семинарнууд үнгэргэгдөө.

Энэ һуралсалай жэлдэ район дотор партийна гэгээрэлэй 91 һургуули болон семинар, олониитын политическэ һуралсалай 42 һургуули хүдэлхэ юм. Тиихэдэ экономическа һуралсалай 213 һургуулида ажалшад экономическа эрдэм мэдэсээ дээшэлүүлхэ байна. Бүхы дээрээ 9000 гаран хүн һураха болоно. Тиигэжэ районой 400-гаад пропагандистнар һуралсалай шэнэ жэлэй түрүүшын хэшээлые «Үзэл сурталай хүдэлмэри—бүхы партиин, коммунист бүхэнэй хэрэг» гэһэн темээр эхилхээр гүйсэд бэлэн гэжэ тэмдэглэхэ байнабди.

Һаяхан районой пропагандистнуудай семинар дээрэ үнгэрэгшэ һуралсалай жэлэй дүнгүүд согсологдожо, шэнэ һуралсалай жэлдэ бэелүүлхэ зорилгонууд зүбшэн хэлсэгдэбэ. Түс асуудалаар элидхэл КПСС-эй Загарайн райкомой секретарь В. Б. Прокопьев хээ. Эндэ суглараһан пропагандистнууд партийна, комсомолой гэгээрэлэй, экономическа һуралсалай 3 секцидэ хубааржа, дүй дүршэлөө халалсан абалсаба. Түрүүшын хэшээлнүүдые, эмхи гуримтайгаар, һонирхолтойгоор яажа үнгэргэхэб гэһэн методикотой пропагандистнарые танилсуулаабди. Тиихэдэ уласхоорондын байдал тухай КПСС-эй обкомой лектор Ю. П. Болдонов хөөрэжэ үгөө.

Районой томо предприятинуудта пропагандистнарай семинарнууд аминдаа эмхидхэгдэбэ. Жэшээлхэдэ, Онохойн модоной промышленна комбинадта партийна гэгээрэлэй 12 һургуули, экономическа һуралсалай 42 һургуули, комсомолой гэгээрэлэй 5 һургуули хүдэлхэ юм. «Бурятавторемонт» нэгэдэлэй гол предприяти болохо Шэнэ-Бэрээнэй заводто партийна гэгээрэлэй 13 һургуули, экономическа һуралсалай 30 һургуули, комсомолой гэгээрэлэй 9 һургуули байгуулагданхай.

Районой пропагандистнууд ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлжэ, тэдэнэй эдэбхи үүсхэлые бадаруулжа, ажалай шэнэ амжалтада зоригжуулха талаар хүсэ шадалаа, эрдэм бэлигээ гүйсэд элсүүлхэ болоно. Гэбэшье совет хүнүүдэй социально-экономическа эрхэ байдал хубилан һайжарна, залуу шэнэ олон хүнүүд үйлэдбэридэ нэмэн ороно. Энээн дээрэһээ шэнэ хүнүүдые бүрилдүүлэн хүмүүжүүлхэ гээшэ шухала зорилгонуудай нэгэн гэжэ партиин июниин Пленум дээрэ онсо тэмдэглэгдээ һэн.

Энэ талаар ехэ ажал ябуулдаг бэрхэ пропагандистнууд олон. Тэдэнэй дунда Онохойн модоной комбинадай пропагандист Валентина Гавриловна Иржавскаяе дурдамаар. Тэрэ 15-дахи жэлээ энэ харюусалгата уялгаяа дүүргэжэ ябана. Валентина Гавриловнагай заадаг марксизм-ленинизмын үндэһэ һууриин һургуулида «миллионщигууд» гэжэ суута гараһан Иван Ильич Кузнецовой бригадын коммунистнууд һуралсана. Тэдэнэр бригадна подрядай онол аргаар район соогоо хамагһаа урид хүдэлжэ, һайн амжалта туйлаһан байна. Энэ шэнэ онол аргые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ, ашаг үрэ ехэтэйгээр хүдэлхэ хэрэгтэ Валентина Гавриловна Иржавскаягай үүргэ ехэ.

Шэнэ-Бэрээнэй гол заводто Иван Петрович Ложкин 21 жэлэй туршада пропагандистаар хүдэлнэ. Өөрынгөө уялгые һайнаар дүүргэжэ, коммунист-хүдэлмэришэдэй политическэ эрдэм мэдэсые жэлһээ жэлдэ дээшэлүүлжэ, ажалай шэнэ амжалтада зоригжуулжа ябаһанайнгаа түлөө Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Мүнөө һүүлэй хэдэн жэлэй туршада залуу коммунистнуудай һургуулиие хүтэлбэрилжэ, шэнэ хүнүүдые бүрилдүүлэн хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ өөрынгөө хубитые горитойгоор оруулна. Өөрөө Иван Петрович залуу коммунист - пропагандистнарта баян дүй дүршэлөө дамжуулан үгэдэг заншалтай.

Районой үнинэй пропагандистнуудай нэгэн, аха заха болоһон Иван Григорьевич Тулохонов Элхиин автомобиль заһабарилгын заводой марксизм-ленинизмын үндэһэ һууриин һургуулида политическэ экономиин курса заана. Өөрөө түүхын багшын мэргэжэлтэй. Наһанайнгаа амаралтада гарабашье, нийтын хүдэлмэридэ хабаадалсаһан зандаа. 30-аад жэлдэ пропагандистаар хүдэлжэ, хүн зоной политическэ эрдэм мэдэсые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ габьяатай байһанайнгаа түлөө Иван Григорьевич Тулохонов Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ болоһон байна. Шэнэ хүниие бүрилдүүлэн хүмүүжүүлхэ гээшэ харюусалгатайшье, хүндэтэйшье хэрэг гэжэ залуу пропагандистнарта тэрэ ойлгуулдаг, заадаг юм. Мүнөө энэ зорилго манай Коммунис партиин үзэл сурталай хүдэлмэриин эгээл шухала хубинь болонхой.

Эрхим бэрхэ пропагандистнуудай дунда «Бурятмежколхозстрой» гэжэ нүүдэл оньһожорлолагдамал колоннын начальник Светлана Ивановна Найчукова, Онохойн дунда һургуулиин багша Галина Самбуевна Степанова, Загарайн шубуунай фабрикын ахамад экономист Антон Олодоевич Варнаков гэгшэдые магтан дурдамаар. Эдэ нүхэд хэшээл бүхэнэйнгөө һонин, һурагшадай анхарал татама байхын тула ехэ оролдолго гаргадаг байна. Гадна һуралсалай ашаүрые дээшэлүүлхэ талаар ехэ юумэ хэнэ.

Имэ һайн дүй дүршэлэй яһала олоншье һаа, дутуу дунданууднтайгаар һуралсал эмхидхэһэн ушарнууд дайралдана гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Зарим партийна организацинуудай һургуулинуудта хэшээлнүүд һулаар, ажабайдалтай холбоогүйгөөр үнгэрнэ. Олохон колхоз, совхозуудай партийна гэгээрэлэй һургуулинуудай һурагшад хэшээлдээ гээгдэдэг гү, али зарим ушарта ерэнгүй үлэшэдэг байна. Тиихэдэ реферат хамгаалха, конференци, семинарнуудые үнгэргэхэ гэхэ мэтэ шагнагшадай эдэбхиие дээшэлүүлмээр һонирхолтой онол аргануд һулаар хэрэглэгдэнэ.

Һуралсалай шэнэ жэлдэ хэшээл болон һуралсалдаа хайша хэрэгээр хандажа, ёһо дүүргэхэ ябадалһаа эрид арсаха, үзэһэн юумэеэ үдэр бүриингөө ажал хэрэгтэй нягтаар холбохо зорилго табигдана.

Т. МАТВЕЕВА,
КПСС-эй Загарайн райкомой пропаганда болон агитациин таһагые даагшын орлогшо.

АЖАЛ ХЭРЭГҮҮДТЭЙНЬ ХОЛБОХО

Партийна һуралсалай шэнэ жэл манай районой һургуулинуудта, бүхы орон соохидол адляар, «Үзэл сурталай хүдэлмэри—бүхы партиин, коммунист бүхэнэй хэрэг» гэһэн темээр эхилхэ юм. Түс хэшээлэй үедэ коммунистнууд үзэл сурталай хүдэлмэриие һайжаруулхын түлөө харюусалгаяа гүнзэгыгөөр мэдэржэ, тэрэнэй ашаүрые шанарые дээшэлүүлхэ арга замуудые тодорхойлхо уялгатай. Партиин райкомой харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд, парткомуудай секретарьнар, бусад эдэбхитэд түрүүшын хэшээлые үнгэргэлгэдэ хабаадаха юм.

Эхилхээ байгаа һуралсалай жэлдэ марксизм-ленинизмын үндэһэ һуури табигшадай зохёолнууд, партийна шухала документнүүд партиин мүнөө үеын дотоодын ба гадаадын политикатай, ажахын ба социально-политическэ зорилгонуудые шиидхэлгэтэй нягта холбоотойгоор шудалагдаха болоно.

Марксистско-ленинскэ һуралсалай байгууламжа гол түлэб урданайхяараал үлэхэһаа, программануудта горитой хубилалтанууд хэгдэхэ.

Гурбан жэлэй саана байгуулагдаһан һургуулинууд ашаүрэтэй байһанаа батадхаа. Имэ һургуулинуудта һурадаг залуу коммунистнуудай, КПСС-эй гэшүүндэ кандидадуудай политическэ эрдэм мэдэсэнь, эдэбхи үүсхэлынь түргэнөөр дээшэлнэ гэжэ манай дүй дүршэл харуулаа. Байгшашье ондо эдэ һургуулинуудта КПСС-эй Уставай, партиин программна документнүүдэй үндэһөөр партийна ажабайдалай, ажал ябуулгын асуудалнууд шудалагдаха байна бшуу.

Марксизм-ленинизмын үндэһэ һууриин, научна коммунизмын һургуулинуудта КПСС-эй түүхэ, партиин дотоодын ба гадаадын политика, Эдеэ хоолой программа, КПСС-эй экономическа, социальна, аграрна политика, уласхоорондын коммунис хүдэлөөн гэхэ мэтэ асуудалнууд шухала һуури эзэлхэ юм.

Партийно-ажахын эдэбхитэдэй районно һургуулиин шагнагшад «Хүгжэлтэ түгэс социализмые нарижуулан һайжаруулгын гол шухала асуудалнууд» гэһэн программа үзэхэ.

Тиихэдэ теоретическэ семинарнуудай һуралсалые һайжаруулха талаар хэдэн хэмжээнүүд хараалагдаа. Эндэ һурагшад марксизм-ленинизмын классигуудай түс-түс зохёолнуудые гүнзэгыгөөр бэеэ даагаад шудалжа, хадуужа абаһан эрдэм-мэдэсээ өөрынгөө ажал хэрэгтэй холбожо һураха ёһотой.

Юрэнхыдөө, һургуули бүхэнэй программые коллективүүдэй шиидхэжэ байгаа ажахын зорилгонуудтай улам нягтаар холбохын тула пропагандистнууд, һуралсалай түлөө харюусалгатай бүхы тушаалтад хүсэлэл оролдолгонуудаа сүм зорюулха байха гэжэ найданабди.

В. СЕКЕРИНА,
КПСС-эй Кабанскын райкомой парткабинедэй методист.

МАЛ АЖАЛ- онсо шухала һалбари

Мухар-Шэбэрэй районой «Эрдэм» совхоздо дүй дүршэлтэй һаалишад олон юм. Тэдэнэй нэгэн Тамара Яковлевна Рачинская болоно. Арба гаран жэлэй туршада энэ хүнгэн бэшэ ажалда хүдэлхэ зуураа, жэлһээ жэлдэ үндэр һайн үрэ дүнгүүдые туйладаг байгаа. Мүнөөшье зундаа Тамара Яковлевна хэзээ хэзээнэйхиһээ оролдосотой бэрхээр хүдэлжэ гараһан байха юм. Даажа абаһан бүхы 24 үнеэдэйнгээ толгой бүриһөө 9 һарын дүнгөөр дунда зэргээр 2 мянган килограмм һү һаагаад байгаа бшуу. Иимэ үрэ дүнгүүдые туйлаха гээшэ бэлэн бэшэ. Эндэ гансашье дүй дүршэл бэшэ, харин тон ехэ харюусалга, эрмэлзэл хэрэгтэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Т. Я. Рачинская.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ХАРУУҺАНАЙ ҺАЙНҺАА

Зун, намарай һарануудта даалгагдаһан малаа һайнаар адуулжа, түргэнөөр томо, тарган болгоһон малшад Прибайкалиин райондо олон. Жэшээлхэдэ, «Зырянский» совхозой малшад Л. В. Черняцкий, А. И. Назаров, Н. В. Черняцкий гэгшэд даажа байһан 700 хашарагай толгой бүриин шэгнүүрые сүүдхэдэ 900 гаран граммаар нэмээжэ шадаа.

Түс ажахын малшадай дунда дэлгэрэһэн социалис мүрысөөндэ Буряадай АССР-эй габьяата малшан П. А. Колмаковой хүтэлбэрилдэг бригадынхид түрүүлжэ ябана. Эдэнэр сентябрь һарада адуулжа байһан эбэртэ бодо малайнгаа толгой бүриин шэгнүүрые сүүдхэдэ 1536 граммаар нэмээгээ.

«Ильинкинский» совхозой малшад Г. Я. Яковлев, В. В. Мещенко гэгшэд адуулжа байһан үхэрнүүдэйнгээ толгой бүриин шэгнүүрые сүүдхэдэ 879 граммаар нэмээгээ. Тиихэдэ түс ажахын тугалшан тугал бүринингөө шэгнүүрые сүүдхэдэ 825 граммаар нэмээжэ, ажахы соогоо түрүүлжэ ябана.

П. ХАЛТАНОВ.

ГУРБАН ҺАРААР

Манай колхозой мал ажалай хүдэлмэришэд зоовет-мэргэжэлтэд арбан нэгэдэхи табан жэлэй ... дахи жэлдэ яһала эршэтэйгээр ажаллажа, һайн ... туйлажа байнхай. Үнгэрэгшэ зунай бэлшээриин ... тын адууһа малай ашаг шэмые нэмээхын ... оролдолго гаргагдаа. Малшадай дунда эмхид... нийтэ-политическэ хүдэлмэри үдэр бүхэндэ ... социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлһэн ба...

Иигэжэ бултадаа оролдоһоной ашаар манай ... гүрэндэ худалдаха жэлэй түсэбые болзорһоо ... раар урид дүүргэбэ. Жэлэй түсэбөөр хараалаг... центнерэй орондо октябрь һарын эхеэр ... 7560 центнер һүн тушаагдаад байба. Гүрэндэ ... даха даабаряа мүн лэ дүүргээ һэмди. Холын б... раһан үхэрнүүднай шэгнүүрээ яһала нэмээж... мэһээ һаяын үдэрнүүдтэ тэдэнээ мяханай ... тушаажа, жэлэй түсэб дүүргэхэ арга боло...

Һүнэй оросые нэмээхэ хэрэгтэ колхозой Гү... лахайн фермэнүүдэй коллективүүд хубитаяа ... ба. Тэндэхи малшад һү һааха, гүрэндэ худал... түсэб сүм дүүргэнхэй. Һаалишадай дундаһаа ... һээ үнеэн бүриһөө 2500 гаран килограмм һү ... Асламова, В. Р. Андреонова, С. П. Хунтохеева, ... Дырбеева, Р. С. Вяткина, Р. Д. Санжихаева ... шалгарна.

Жэлэй дүүрэтэр түсэбһөө үлүү 1400 цент... га бэшэ һүн гүрэндэ лаб тушаагдаха байха.

В. СЫ...
Түнхэнэй районой «Маяк» ... парткомой ...

ТҮСЭБ БА ТУЙЛАЛТАНУУД

САЯНАЙ КОМПЛЕКС ХҮДЭРЖЭНЭ

Сибириин Ангар—Енисейн оршондо хэдэн олон территориально-үйлэдбэриин комплекснууд (ТПК) баригдажа байнхай. Эндэ 3 мянган дүрбэлжэн километрһээ үлүү талмай дээрэ үйлэдбэриингөө талаар хоорондоо нягта холбоотой промышленна предприятинууд байгуулагдаха юм.

—Тэдэнэй эгээл томонь —элдэб зүйлэй үйлэдбэриие нэгэдүүлһэн Саянай ТПК болоно,—гэжэ Хакасай автономито областиин арадай депутадуудай Советэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ Владимир Гтыгашев хэлэнэ. —Тэрэнэй бүридэлдэ 120-ёод фабрика болон завод орохо юм. Тэрэ мэдээжэ Братскын ТПК-һаа нилээд ехэ болохо. Сибирьтэ индустриальна комплекс байгуулхадаа, энэ хизаарай харгы замай муу байһые, байгаалиин шэмэрүүн уларилые, һууршажаһан байдалгүй байһые хараадаа абажа, шиидхэхэ хэрэгтэй болоно бшуу. Саянай ТПК байгуулжа эхилхэһээ урид нилээд ехэ бэлэдхэлэй хүдэлмэри ябуулагдаа. Эндэ ямар нэгэн үйлэдбэри тогтоохын тула проектнэ болон эрдэм-шэнжэлгын институдууд хоёод жэлэй туршада оршон тойронхи байдалые шэнжэлээд, һүүлээрнь зуурашалга бэлдэһэн байна.

ТПК байгуулха түрүүшын алхам хадаа Абакан-Тайшет гэжэ түмэр харгын барилга болоно. Тэрэ Саянай промышленна районые Транссибириин түмэр харгытай болон эндэхи ондоо индустриин түбүүдтэй холбоһон юм. Мүнөө Саянай ТПК автомобилиин, уһанай, агаарай, түмэр харгын уулзадха дээрэ оршоно.

Оронойимнай эгээл ехэ уһатай Енисей мүрэн дээрэ, хадын хабшал соо баригдажа байһан Саяно-Шушенска ГЭС гээшэ ТПК-гай зүрхэниинь болоно. Тэрэнэй дүхэриглэһэн хаалтань 245 метр үндэртэй байха. Мүнөө 200 метртэ хүрэнхэй. Хаалтада 10 миллион кубометр бетон шудхагдаха. Мүнөө хүрэтэр дэлхэй дээрэ ямаршье орондо имэ хэмжээнэй ажал хэгдээгүй юм.

—1978 ондо, хаалтын үндэрэй гурбанай нэгэндэ хүреэд байхада, Саяно-Шушенска ГЭС оронойнгоо нэгэдэмэл системэдэ ток үгэжэ эхилээ һэн,—гээд барилгын начальник Станислав Садовский хөөрэнэ. — Энэ хадаа ГЭС-ые үшөө барижа байха үедэ 22 миллиардһаа үлүү киловатт-час электрын элшэ гаргаха арга олгоо. 1982 оной июньдэ Сибириин гидро-барилгашадай Черёмушка гэжэ тосхондо үнгэргэгдэһэн СЭВ-эй элшэ хүсэнэй саг үргэлжын комиссиин 60-дахи заседанида хабаадалсаһан социалис оронуудай мэргэжэлтэд ГЭС барилга дээрэ хэгдэһэн шэнэ инженерно шиидхэбэридэ, мүн барилгын ябасада үндэр сэгнэлтэ үгэһэн байгаа.

Зохёогшодой, барилгашадай һанамжануудаар, ажалай бүтээсын талаар, Саянадахи ГЭС бусад ГЭС-үүдһээ тад ондоо юм. Тэрэ онсо шухаг оршон байдалда баригдажа байнхай. Сибириин байгаали заримдаа түбэгтэй юумэ ушаруулдаг. Жэшээлхэдэ, 1979 ондо хабарай һайрамай үзэгдөөгүй хүсэтэй уһан 100-гаад метр үндэртэй хаалта дээгүүрнь халижа гараа бэлэй. Гидроузел дээгүүрнь секундэ соо 7,5 мянган кубометр уһан урдаба (алдарта Ниагарай хүүхүүрһээ 1,3 дахин ехэ). Зохёогшодой иимэ ушарые уридшалан хараалаашье һаань, энэ ехэ уһа жолоодожо зайлуулха гээшэ ехэ орёо байжа, зарим тэды уһанинь котлован руунь оробо. Тиихэдэнь хүдэлмэришэдые болон электро-техническэ орёо нарин түхеэрэлгэнүүдые тэндэһээ дары түргэн зайлуулан гаргажа абаһан юм.

Мүнөө хаалтань нилээд үндэр болоҗо, иимэ уршагта ябадалнуудһаа барилгашад хамгаалагданхай.

Саяно-Шушенска ГЭС гээшэ гидро-барилгашадай туршалгын газар мүн. Тэндэ тад ондоо, шэнэ түхэлэй барилгын техникэ хэрэглэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, 25 тонно ашаа үргөөд, 40 метрэй газарта абаашадаг үлгытэй бетон шудхадаг кран хэрэглэхэдэ, үдэртөө 14000 хүнэй ажал алмадаг. Манипулятор гэжэ өөрөө ябадаг гэнжэ мөөртэ машина бии болгогдонхой. Тэрэ халаан соогоо 600 кубометр бетон нягтаруулдаг. Энэмнай 7 бетонщигые алмадаг байна. Арбадахи табан жэлдэ барил... нэ техникэ боло... хэрэглэһэнэй аша... лион түхэригэй а... дэһэн байха юм.

ГЭС-һээ 45 ... газарта бариг... Саянай алюмин... үнишье болонгүй... элшэ хүсэ хэрэг... ха. Энэ завод ... прокат гаргаха... технологи ... ашаар нэгэ тонн... гаргахада ... электрын элшэ ... доошолуулха. ... водто тодхогдожо ... хэрэлгэнүүд ... эгээл томо ... Братскын, завод... жэ байдаг машин... агрегадуудһаа ... сэтэй байха. Урда... һан предприятину... лан харабал, Са... водто хорото ... даха мүнөөнэй ... лэһэнэй ашаар тэр... рүү хаялга 5 да... гогдохо байна.

Саянай ТПК-... лагдаһан технолог... ниин ашаар алю... доторхи эгээл ... синска электр... комплексдо эльга... Тэндэхи «Электро... завод тэрээгээр... эхилээд, турбоге... рэтэр элдэб зүйлэ... үйлэдбэрилэн гарга... на выключате... лон плазмын ... отолдог машинану... жа байдаг хоёр ... жэ эхилэнхэй.

Үдэр бүхэндэ ... булад шудхабари... вагон, 10 контей... жа байха «Абака... гэжэ нэгэдэл ... хүсэндөө оруула... на. Мүнөө дээрэ ... мянган контейнер... хараалагдаһан ... гонмашай» ... вод түрүүлжэ ... мүнөөнэй ... дээр хангадаһай... но схемэ хэрэг... эсхэн отолдог, ... дэлмэриин шага... түхеэрэлгээр ...

1982 оноо ... гонмашай» ... социалис оронуу... дэнэ. Энэ жэлдэ ... нер Чехословаки... дэхэ. Энээнэ ... ашаар чехослова... тай ашаа тээлгэ ... гые түргэдхэжэ ...

Саянай ТПК-... предприятинууд ... байха үедөө ... жа эхилэнхэй ... дэгэлхэ хэрэгтэй ... нилээд ехэ эконо... туһа үгэжэ, ... хэрэгтэй түхеэр... техникэ хараа... зорһоо урид гарг... болоно.

Петр ...
АПН-эй корре...

...Р — ЭДЕЭ ХООЛОИ ПРОМЫШЛЕННОСТИИН ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЭИ ҮДЭР

...ИЧЕСКЭ ДЭБЖЭЛТЫН ДОЛГИН ДЭЭРЭ

...эрштэй шударгаар хүдэлжэ гараhан байна. Гүрэнэй Оборонын Комитедэй дамжуулгын Улаан тугта дүрбэ дахин, ВЦСПС-эй ба Оборонын министерствын дамжуулгын Улаан тугта 16 дахин хүртэhэн ушар тэрэ үеын баатар габьяата ажалые гэршэлдэг. ВЦСПС-эй ба Оборонын министерствын тогтоолоор хэтэ мүнхэдөө хадагалагдахаар үлөөгдэhэн Улаан тугые комбинадэй коллектив мүнөөшье нангинаар хадагалдаг юм.

Дайнай hүүлэй жэлнүүдтэ комбинадта техническэ ехэ хубилалта хэгдэжэ, продукцин шэнэ hайжаруулhан талаар ехэ оролдолго гаргагдаа. Олон үйлэдбэри оньhожоруулагдаа, элдэб продукци гаргалга үргэдхэгдэв. Мяха хүргэлгын түхеэрэлгэнүүд үргэдхэгдэжэ, тэрэ үедэ орон доторо эгээл томо компрессорно цех ашаглалгада оруулагдаа hэн. Мүн колбаса гаргалгые түхеэрэлгэнүүд үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэжэ, техническэ фабрикануудай цехтэ, мал үүсэлгын заводто, консервын үйлэдбэридэ hэлбэн шэнэлэлгэн ехэ хүдэлмэри хэгдэhэн юм. Тэрэнэй дүнгөөр табан жэлэй түсэб болзорhоонь урид дүүргэжэ, үндэр техникоэкономическэ үрэ дүнгүүдые түйлэhэнэйнгээ түлөө СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй 1966 оной июнин 9-нэй Указаар Улаан-Үдын мяхаконсервын комбинат Ленинэй ордоноор шагнагдаа бэлэй.

Мүнөө манай комбинат ороной мяханай промышленностиин нилээд томо, гүйсэд оньhожоруулагдамал предприятинуудай нэгэн болонхой. Ажалай эмхидхэл, техникэ болон технологи мүнөө үеын үндэр эрилтэдэ гүйсэд хүрэмөөр. Үйлэдбэриинь хүсэн ан-ха түрүүшынхиhээ таба дахин үргэнхэй. Энэ хэдэн техническэ зэбсэгжүүлгын ба комбинадые үргэдхэлгын ашаар түйлагдаhан байха юм. Жэшээ, hүүлэй 15 жэл соо литографхэ, саарhан амhартаа, шубуунай үдөөр элдэб түйлнүүдые гаргадаг цехүүд нэгэдхэгдэн байна. 1973 ондо шубуу үүсэлгын шэнэ цех ашаглалгада үгтэнхэй. Энэмнай орон доторхи эгээл томо иимэ түхэлэй предприяти болоно.

Мүнөө манай «Бурмясопром» нэгэдэлэй предприятинүүдтэ поточно оньhожоруулагдамал 60 линии, табан автомат линии тодхогдонхой. Ганса арбадахи, арбан нэгэдэхи табан жэлнүүдэй үедэ оньhожоруулагдамал нэгэн линии, үндэр бүтээсэтэ 180 түхеэрэлгэ тодхогдоhон байна. Мүн эмхидхэлэй-техническэ хэмжээнүүд бэелүүлэгдэхэ. Тиигэжэ 1 миллион 100 мянган түхэригэй экономическэ ашаг олзо абтаhан, 292 хүн үндэр хүшэр ажалhаа условноор сүлөөлэгдэhэн байха юм.

Нэгэдэлэй үйлэдбэриин хурдан түргэн хүгжэлтэдэ манай урлан нарижуулагшад ехэ хубитаяа оруулна. Арбадахи табан жэлэй, арбан нэгэдэхи табан жэлэй 2,5 жэлэй хугасаа соо урлан нарижуулгын 921 дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэжэ, 900 мянган түхэригэй экономическэ ашаг олзо абтаhан байна. Мүнөө нэгэдэлэймнай «Буряадай АССР-эй габьяата урлан нарижуулагша» гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэтэй зургаан хүн хүдэлнэ. Жэшээ болгон нэрлэбэл, нэгэдэлэй ахамад энергетик Б. Г. Вилисов эндэ 1959 онhoo ажаллана. Энэ хугасаа соо тэрэ 186,4 мянган түхэригэй экономическэ ашаг олзотой 44 дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлhэн байха юм. Мал үүсэлэлгын цехэй слесарь Н. С. Некипелов 1957 онhoo, комбинадта хүдэлжэ эхилhэн сагhаа хойшо 26,8 мянган түхэригэй экономическа ашаг олзотой 79 дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлhэн алдартай. Мүн механическа цехэй туршалгын бүлэгэй слесарь М. И. Фефеловшье зохёохы эрмэлзэлтэдэй тоодо нэрлэгдэхээр.

Эдеэ хоолой промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй заншалта hайндэрые мүнөө жэлдэшье манай коллективүүд горитой ехэ амжалтануудаар угтажа байнхай. Продукци үйлэдбэрилхэ талаар байгша оной 9 hарын түсэб 100,7 процент дүүргэгдэhэн гэхэ гү, али түсэбhөө гадуур 430 мянган түхэригэй продукци үйлэдбэрилэгдэhэн байна. Колбасагай зүйлнүүдые, консервэ, хуурай тэжээл, мяханай полуфабрикадуудые, эдеэ хоолой тоhо, ажаhуудалай үргэн хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилхэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбүүд бултадаа сүм бэелүүлэгдээ. Нэгэдэлэй 263 хүдэлмэришэн арбан нэгэдэхи табан жэлэй 3 жэлэй түсэб дүүргэhэн тухайгаа мэдүүлhэн байна. Тиихэдэ 411 хүн 1983 онойнгоо түсэб бэелүүлэнхэй. Ажалай 24 түрүүшүүлдэ «XI табан жэлэй ударник» гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдонхой. Тэдэнэй дунда мал үүсэлэгшэ Т. О. Алексеева, колбасагай зүйлнүүдэй хэбшэн З. Н. Благочинова, консервэ амhарталагша З. Н. Волобуева гэгшэдые нэрлэлтэй.

Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойн hайндэртэй дашарамдуулагдан, 39 хүдэлмэришэднай РСФСР-эй Мяханай промышленностиин министерствын ба эдеэ хоолой промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК-гай Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа hэн. Тэдэнэй тоодо мал үүсэлэгшэ А. П. Балыко, мяха шулагша А. С. Ветохина, тоhоной цехэй бригадир Е. Ф. Голотвина болон бусад оролсоно.

Шэнэ гуримаар хүдэлдэг болоhон бригаданууд коллективэйнгээ амжалтада илангаяа ехэ хубитаяа оруулна. Мүнөө үедэ бүхы хүдэлмэришэдэймнай 77,3 процент бригаданuудта хүдэлнэ. Эмхидхэгдэhэн 112 бригадын 80-дань салин хүлhэниинь ажалда хабаадалгын коэффициентээр хубаарилагдадаг юм. Энэ шэнэ гурим хүдэлмэришэдые журамшуулан, ажалай бүтээсыешье дээшэлүүлнэ.

Бригадна гуримаар хүдэлэлгын жэшээ болгон, техническэ полуфабрикадуудай цехые нэрлэлтэй. Эндэ 21 хүнhөө бүридэhэн хоёр халаанда хүдэлдэг бригада эмхидхэгдэнхэй. М. Н. Назорук гэгшын хүтэлбэрилдэг түс бригада эмхи гуримтай ажалай ульгэр жэшээ харуулна.

КПСС-эй XXVI съездын, мүн КПСС-эй ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ социалис мүрысөөн ехэ нүлөө үзүүлхэ байна. Энэ талаар коллективэмнай горитой хэмжээнүүд абтадаг гээшэ. «Үндэр шанарта продукци улам ехээр», «Гээгдэгшэдгүйгөөр хүдэлхэ» гэхэ мэтэ уряатай эршэтэ мүрысөөнүүд эмхидхэгдэдэг. Тэдэнэй долгин дээрэ амжалтануудшье түйлагдадаг.

Энэ табан жэлдэ, мүн ойрын арбаад жэлдэ коллективэймнай үмэнэ гүн ехэ зорилгонууд табигданхай. Тэдэнээ сүм бэелүүлхын түлөө коллективнайшье тэмсэнэ.

В. МЫЛЗЕНОВ,
«Бурмясопром» нэгэдэлэй генеральна директор.

ОРДЕНТО КОМБИНАДАЙХИД

Улаан-Үдын Ленинэй орденто мяханай комбинадай цехүүд соогуур ябахада, ямаршьеб танил үнэртэй, гурим журамынь оноо үйлэдбэриинхиhээ нэгэ бага өөрсэ шэнги байдаг. Тиибэшье hаа, үйлэдбэрил хадаа үйлэдбэри ааб даа. Хүнхинөөн, хүлгөөн эндэшье таhалдадаггүй. Комбинадай ута хоолойнууд бүхэли үдэртөө хара утаагаа бушхуулдаг...

Эгээн түрүүн консервнэ завод дотор оробобди. Манда тон танил гаршаг бэшэгтэй баанхатаи консервнүүд дүүжэн дамжуураар иишэ тиишээ зөөгдэжэ, hүүлэй hүүлдэ саарhан хайрсаг руу багсалагдан орошоно.

Харин шанагдан буйлуулагдаhан мяханай түмэр баанханууд руу автомат аргаар оруулагдаха замай эхин дээрэ консервнэ. цехэй үнинэй хүдэлмэрилэгшэ Евгения Михайловна Кокоринатай уулзабабди. Тэрэ баанханууд руу оруулагдадаг буйлуулагдаhан мяханай хэм хэмжүүрые таарууладаг, энэ хэрэгые хинан шалгадаг ажалтай. Дүй дүршэлтэй, коммунис ажалай ударник...

—Юрэдөөл мяханай консервын эхин дээрэ байна гээшэбди. Хэм хэмжүүрынь зүбөөр тааруулхада, голодоhон бага гарадаг,—гэжэ тэрэ манда хөөрэнэ.

Удаань колбаса үйлэдбэрилдэг заводто оробобди. Эндэ хаа хаанахиhаа хүн зон олон гэжэ ажагламаар. Тиибэшье hаа, баhал олон тоото орёо оньhон түхеэрэлгэнүүд цехэй бүхы талмайнууд дээрэ тодхогтай шуутай, хүхюутэй, хүлгөөтэй. Гайхаадшье яалай—ээдынь иимэл зон ха юм. Бидэ комсомол-залуушуулай бригадые хүтэлбэрилдэг Вера Гавриловна Бурдуковскаятай хөөрэлдэбэбди.

—Бидэ бэлэн продукци, жэшээлхэдэ, сосискнуудые эмхилэн багсалдаг, тэдэниие автомадhаа тодон абадаг ажалдонхой. Нэгэ автомат оньhоной хажууда хүдэлжэ байhан хүндэ дүтэлэн ошобобди.

—Би Жамсаран Сандуев гээшэб, энэ цехтэ удаанай хүдэлнэб, тиимэhээ ажал хэрэгээ бага сага мэдэхэ болооб гэжэ hанагшаб,—гэнэ.

Тэрэнэй хүдэлгэжэ байhан автомат түхеэрэлгын нэгэ жоолоб сооhоо таhаршагүй булаг шэнгеэр яларма саарhаар орёогдоhон колбаса урдан гаража байба.

—Машинаяал таhалгарягүй хүдэлгэбэл, түсэбтэ даабари дүүргэгдэхэл гээшэ. Дүүргэдэгшье гээшэбди,—гэжэ хахасаха дээрээ автоматчик Жамсаран Сандуев мэдүүлнэ.

Саашаа ябахадаа, адлихanaар хубсалhан олон басагадай хүдэлжэ байhан участок хүрэжэ ерэбэбди. Эндэ дуутайбди. Бултадаа эбтэй эетэйгээр хүдэлдэгбди,—гэжэ тэрэ мэдүүлээ. Үнэхөөрөөшье хаража байхада, бригадирай үгын үнэн зүбтэ этигэмээр...

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ Е. М. Кокорина; В. Г. Бурдуковскаягай хүтэлбэрилдэг бригадынхид; Ж. Сандуев ажалдаа.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

...РРЕСПОНДЕНТНҮҮД МЭДЭЭСЭНЭ

ЯДЕРНА hАНДАРАЛДА ЭСЭРГҮҮГЭЭР

...шэг түлгүүри болгохо арга олгохогүйбди, эндэ шэнэ атомна зэбсэгые асархаар хараалhан НАТО-гай шиидхэбэриhээ арсанабди,—гэhэн гол удхатай уряа гурбан жэлэй урда тээ Крефельдидэ абтаад, федеральна правительствада эльгээгдэhэн юм. Энэ үүсхэл ФРГ-дэ дэлгэрhэн дайнда эсэргүү бүхы хүдэлөөнэй гол зүйлынь боложо үгөө. Бүри 1981 оной августын 6-да Хиросимада болоhон аюултай ушаралай үдэртэ энэ уряада Баруун Германиин миллионhоо дээшэ эрхэтэд гараа табяад байгаа. Мүнөө тэдэнэрэй тоо табан миллиондо дүтэлэнхэй.

Гурбадахи хуралдаае эмхидхэгшэд тэрэнниие «эрхэ ехэтэй хурал» гэжэ тон зүбөөр нэрлэhэн байна. Генерал Герт Бастиан болон тэрэнэй грек хани нүхэр Георгис Куманакос, США-гай конгрессмен, түлөөлэгшэдэй палатын оборонын талаар комиссиин гэшүүн Рон Делумс болон ФРГ-гэй бундестагай депутадууд Петра Келли болон Петер Патерна, эрдэмтэд Лайнус Полинг болон Джордж Уолд—эдэнэр болон бусад олон ажал ябуулагшад эб найрамдалай энэ хэрэгтэ хабаадаха уялгатайбди гэжэ бэеэ тоологшодой тоодо ороно. Зал дотор байhан зоной дунда США, Англи, Греци, Итали гүрэнүүдэй дайнда эсэргүү хүдэлөөнэй түлөөлэгшэд, мүн эб найрамдалай хүдэлөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадагшад—бундесверэй арбан табан офицер байлсаа.

«Газар дээрэ эб найрамдалые хамгаалхаhаа шухала юумэн байхагүй гэжэ бидэнэр хүнүүдтэ мэдүүлнэбди. Олон миллион хүнүүд бидэнэрые дуулаад, ойлгожо абаа. Тиимэhээ манай hайхан Газар өөрыгөө hандарган hалгахагүйhөө гадна, бидэндэ ба манай үхибүүдтэ үлөөгдэхэ гэжэ найдаха арга олгоно».

Эдэ үгэнүүдэй автор «Арадуудай хоорондо эб найрамдал бэхижүүлhэнэй түлөө» Уласхоорондын Ленинскэ шангай лауреат пастор Мартин Нимёллер мүн.

Элдэб үеын, социальна бүлэгүүдэй ба политическэ мэдэрэлэй хүнүүд трибунада гараба. Хүн түрэлтэндэ тохёолдоhон аюулые сараха, эб найрамдалые хамгаалха гэhэн нэгэл hанал бодол эдэнэрые нэгэдүүлнэ.

Баруун Европодо американ шэнэ ракетэнүүдые тодхохо гээшэ ямар хойшолонгуудтай байхаб гэжэ хэншье ойлгонгүй байха ёhогүй, —гэжэ ГКП-гэй правлениин гэшүүн Марта Бушман хэлээ. —Энэмнай атомна дай hүжэрөөхэ аюулые олон дахин ехэ болгохо гээшэ. Дайнда эсэргүү хүдэлөөн өөhэдынгөө тэмсэлдэ дэлхэйн социалис хубида түшэглэхэ аргатай. СССР болон социализмын бусад оронуудай политика «хүсэ хэрэглэхэ» политика бэшэ, харин амгалан ёhoop зэргэ оршон байха политика мүн».

«Энэ гүрэнэй эрхэтэн хадаа, христиан hүзэгтэй байhан хадаа зэбсэгжэлгые хүсэлдүүлхэ гээшые политическэ бодомжотойгоор буруушаанаб,—гээд Кёльндо ажаhуугша Вильма Штурм тэмдэглээ. — Ракетэнүүд олон болоходоо, аюулгүй байдалые бэхижүүлнэ бэшэ, харин ядерна зүрилдөөнэй аюулые олон дахин арьбадхана, тиимэhээ нэгэ талада шэнэ ракетэнүүдэй тодорходо, нүгөө тала тэрэнниие баhал дабтаха баатай болоно. Тиигэжэ зэбсэгжэлгээр үрдилдэлгые улам ехээр hүжэрөөхэ байна. Мүнөө бидэ ямар шатада тулажа ерээбибди гэхэдэ, Зүүнэй ба Баруунай хоорондохи арсалдаас буу зэбсэгэй хүсөөр шиидхэхэ аргагүй, харин гансал политическэ замаар шиидхэхэ ёhотой болонхой».

Энэ хуралдаанда хабаадагшад хоёр шухала документ баталан абаа: боннско манифест болон уряа. «Мүнөө ФРГ-дэ болон Баруун Европын бусад оронуудта шэнэ түхэлэй атомна зэбсэгые тодхохо хэрэгтэй байhые зүбтүүлхэ ямаршье бодомжо байхагүй гэжэ бидэнэр мүнөө хэлэнэбди,—гээд энэ хуралдаан дээрэ абтаhан манифест дотор ёhотой шангаар тэмдэглэгдэнэ. —Эрдэмтэдэй, юристнүүдэй, политическэ ажал ябуулагшадай болон сэрэгэйхидэй hанамжануудта түшэглэн, манифест иигэжэ мэдүүлнэ: «Першинг-2» болон далита ракетэнүүд бэеэ хамгаалха зэбсэг бэшэ. Тиимэhээ тэрэнниие, уласхоорондын эрхэ ёhoop бодоходо, хуулита юумэн гэжэ тооложо болохогүй, ушар нимэhээ ФРГ-гэй Үндэhэн Хуулиин 25-дахи статьягай ёhoop, тэрэнние манай газар дээрэ тодхолго хоригдохо ёhотой. Энэ зэбсэгэй бии болголго Баруун Германиин бэеэ даангн байдалые hандаргаха болоно».

Крефельдскэ гурбадахи хуралдаан ФРГ-дэ дайнда эсэргүү хүдэлөөе эдэбхижүүлгэдэ шухала үүргэ дүүргэхэ байhаниинь лабтай. Ороной улам шэнэ-шэнэ мянгаад эрхэтэд гурбан жэлэй урда тээ абтаhан уряада гараа табижа байна. Хүнүүд өөhэдөө өөhэдынгөө хуби заяае шиидхэхэ зэргэтэй. Хэншье энээнэй газаа тээ үлэхэ ёhогүй: «Ерээдүйн дэлхэй манай гарта,—гэжэ гурбадахи хуралдаанай уряа дотор хэлэгдэнэ. —Хүлеэжэ hууха саг үгы».

Ю. ЧЕРВАКОВ,
АПН-эй корр.

Кёльн.

Монгол hайхан орондо

Монгол ороноор улам ехээр hонирходог болонхой. Советскэ Союзай, ГДР-эй, Польшын, аха дүү бусад оронуудай аяншалагшадай хажуугаар, Англиhaa, ФРГ-hээ, Францаhаа, Австралиhaa аяншалагшадай бүлэгүүд Монгол орон ерэнэ.

АЯНШАЛАГШАДАЙ ТОО ОЛОШОРНО

УЛААН-БААТАР. Монголой Арадай Республикада аяншалгын ээлжээтэ хаhа түгэсхэгдэбэ. Ороной хото городуудаар, промышленна болон хүдөө ажахын предприятинуудаар, шэнэ барилгануудаар ябахадаа, арадай засагай жэлнүүдтэ ажабайдалай бүхы hалбаринуудта монгол ажалшадай түйлаhан амжалтануудые гадаадын гүрэнүүдэй олон мянган айлшад нюдөөрөө хараа. Дуратай хүнүүд Монгол орон соогуур аяншалгануудые хэжэ, тэрэнэй байгаалитай, түүхын ба соёлой шухаг зүйлнүүдтэй танилсаhан байна.

Монголой Арадай Республикада уласхоорондын аяншалгые хүгжөөлгэдэ ехэ анхарал хандуулдаг, арадуудай хоорондо хани барисаа ба үгээ ойлголсолгые хүгжөөхэ ашаг үрэтэй арга гэжэ тоолодог юм гээд гадаадын аяншалгын талаар «Жулчин» гэжэ управлениин начальник Б. Дэлгэрсүрэн ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө онсолон тэмдэглээ hэн.

Харин гүрэнүүдэй эрхэтэд 30-аад жэлэй саада тээ байгуулагдаhан Монголой аяншалгын эмхиин мэдэлдэ таарүу зохид гостиницанууд болон амаралтын баазанууд, транспортын мүнөөнэй хэрэгсэлнүүд, түгэс бэлэдхэлтэй гиидүүд-оршуулагшад бии юм. Гадаадын зуу гаран фирмэтэй «Жулчин» гэжэ аяншалгын эмхи нягта харилсаа холбоотой байдаг. Социалис оронуудтай харилсаа холбоон илангаяа эршэмтэйгээр хүгжөөгдэнэ.

(ТАСС).

ЦИРКЫН ОДОН

МНР-эй Гүрэнэй циркын артистка, Гаванадахи циркын искусствын Уласхоорондын фестивалиин Гран при гэжэ шанда хүртэhэн Э. Эрдэнэтуя уян нугархай этюдүүдые гүйсэдхэхэдөө, мэргэжэл шадабаряа харагшадые гайхуулдаг юм.

Гаванада болоhон энэ заншалта фестивальда дэлхэйн 12 оронhоо циркын уран бэлигтэн хабаадаhан байгаа. Тэдэнэй олонхиин нэрэ алдар орон нютагhаа холо гадуур мэдээжэ болонхой.

Харагшад артисткын номернуудые hонирхон хүлеэн абаhан, харин концертнүүдые эмхидхэгшэд тэрэнэй номерые фестивалиин бүхы программанuудта оруулhан байгаа. Үдэр бүри дүрбэ-таба дахин концертнүүдтэ хабаадаха ушартай болоо. Тиин даданги бэшэ халуун, шиигтэй уларилда энэнь хүнгэн бэшэ хэрэг hэн.

Монголой циркын эдир одон эгэшэтээ сүг уян нугархай этюдүүдые гүйсэдхэдэг. Венгриин ба Чехословакиин хото городуудта үнгэрhэн циркын искусствын уласхоорондын заншалта программын концертдэ тэдэнэр хоюулан хабаадажа, харагшадта халуунаар угтагдаа hэн.

1981 ондо Гаванада болоhон фестивальда «каучук» номер гүйсэдхэhэн МНР-эй түлөөлэгшэ Л. Энхцэцэг Гран при шанда баhал хүртэhэн байгаа гэжэ хэлэлтэй.

Е. ИВАНОВА.
(АПН).

ТАСС АПН ХИЛЫН СААНАhАА

ВЕНЭДЭХИ ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД

ВЕНЭ. Түбэй Европодо зэбсэгтэ хүсэнүүдые, буу зэбсэгүүдые хороохо тухай хөөрэлдөөнүүдэй пленарна заседани дээрэ ГДР-эй делегациие толгойлогшо А. Виланд үгэ хэлэбэ. Пресс-конференци дээрэ журналистнуудта мэдээсэгдэhэнэй ёhoop, Венэдэхи хөөрэлдөөнүүдые урагшань дабшуулха гээшэ мүнөө үедэ тон шухала удха шанартай байна гэжэ тэмдэглээ. Варшавска Договорой гэшүүн-гүрэнүүдэй 1983 оной февраль hарада оруулhан дурадхалнууд энээнэй үндэhэ hуурида табигдаха ушартай.

Дурсагдаhан дурадхалнуудта, нэн түрүүн Түбэй Европодохи зэбсэгтэ хүсэнүүдые, буу зэбсэгүүдые хороохо асуудалнуудые шиидхэлгэдэ бүтэмжэтэй hайнаар хандаха гэhэн социалис оронуудай дурадхалнуудта баруунай гүрэнүүдэй ямараар хандажа байhыень ГДР-эй түлөөлэгшэ эрид буруушааба. НАТО-да хабаатай оронуудай түлөөлэгшэд баталагдаха ёhотой хэлсээнэй үндэhэн шухала асуудалнуудые зүб мүрөөр шиидхэхые хүсэнэгүй.

ПОРП-ын ЦК-гай ПЛЕНУМ

ВАРШАВА. ПАП агентствын мэдээсэhэнэй ёhoop, Польшын социалис хүгжэлтэдэ хүдэлмэришэн ангиин түрүү үүргые бэхижүүлгэдэ, партиин бэелүүлхэ үзэл сурталай зорилгонуудта зорюулагдаhан ПОРП-ын ЦК-гай XIII пленум ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Войцех Ярузельскиин түрүүлэлгэ доро октябрин 14-дэ Варшавада хүдэлмэрөө эхилбэ.

ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ЦК-гай секретарь Юзеф Чирек ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой элидхэл хээ.

ШЭНЭ ҮҮСХЭЛНҮҮД ЗҮБШЭН ХЭЛСЭГДЭНЭ

БУДАПЕШТ. Американ шэнэ ракетэнүүдые Баруун Европодо тараан тодхолгые зайсуулан сарахын тула Советскэ Союзай шухала үүсхэлнүүд, мүн Варшавска Договорой гэшүүн-гүрэнүүдэй Политическэ зүбшэлэлгын комитедэй Прагада болоhон зүблөөн дээрэ, социалис оронуудай партийна ба гүрэнэй хүтэлбэрилхы ажал ябуулагшадай Москвада болоhон уулзалга дээрэ найруулагдаhан дурадхалнууд шухала үүргэ дүүргэхэ байна гээд Венгриин Социалис хүдэлмэришэнэй партиин ЦК-гай эндэ болоhон Пленум тухай информационно мэдээсэл дотор тэмдэглэгдэнэ. Эдэ бүхы үүсхэлнүүд али али талын үндэhэн аша туhада харюусаха байна.

Уласхоорондын оршом соо ВСРП-гэй ба Венгриин правительствын бэелүүлдэг ажал ябуулга социалис оронуудай нэгэдэлые, харилсаа холбооe саашадань бэхижүүлхэ талаар шэглүүлэгдэнхэй байна гэжэ мэдээсэл дотор тэмдэглэгдэнэ. ВНР-эй партийно-правительственнa делегациин hаяхан албанай хэрэгээр Советскэ Союзда ошожо ерэлгэ, венгер-совет харилсаае хүгжөөлгэдэ элитэ ехэ үйлэ хэрэг болоно. Нүхэд Ю. В. Андроповой, Я. Кадарай хоорондо болоhон хөөрэлдөөнэй дүнгүүдые ВСРП-гэй ЦК үндэрөөр сэгнэбэ.

Мадридтахи уулзалгын үрэ түгэсөөр дүүргэhыень ВСРП-гэй ЦК hайшаалтайгаар угтаhан байха юм.

ГОЛ ШУХАЛА ЗОРИЛГО

БЕРЛИН. Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые болюулха, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые, нэн түрүүн ядерна буу зэбсэгүүдые хороохо гээшэ мүнөө үеын түбхын түрүүшын гол шухала зорилго болоно. Европын ба бүхы дэлхэйн арадуудай аша туhада уласхоорондын байдалые гуримшуулан hайжаруулха, ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха шухала гэжэ СЕПГ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, ГДР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Э. Хонеккер албанай хэрэгээр ГДР-тэ ерээд байhан Австриин Республикын федеральна президент Р. Кирхшлегертэй уулзалга дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлбэ.

Дундуур зайда хэрэглэгдэхэ американ ядерна буу зэбсэгүүдые ФРГ-дэ болон Баруун Европын бусад оронуудта тараан тодхохые түсэблэлгэ эндэхи оршон байдалые улам түгшүүрилтэй болгохо байна гэжэ Варшавска Договорой гэшүүн-гүрэнүүд эрид шангаар заана гэжэ ГДР-эй хүтэлбэрилэгшэ тэмдэглээ. Нүхэр Ю. В. Андропов Мэдүүлгэ соогоо энээн тухайда дэлгэрэнгыгээр тогтоhон байна. Хэрбээ энэ түсэбэй бэелүүлэгдээд байгаа hаань, Варшавска Договорой гүрэнүүд харюугай хэмжээнүүдые абаха баатай болохо юм гэжэ тэрэ хэлэhэн байна.

ТООСООТО-hУНГАЛТЫН СУГЛААНУУД

СОФИ. Болгариин Коммунис партиин тоосоото-hунгалтын суглаанууд эхилбэ. БКП-гэй эхин организацинуудта суглаанууд, городской, общинануудай, окружной парторганизацинуудай тоосоото-hунгалтын конференцинүүд боложо байна. Партийна органуудай ба эмхинүүдэй, тоосоото үе соо партиин гэшүүн бүхэнэй хэhэн ажал ябуулгые коммунистнууд гүнзэгыгөөр, али бүхы талаhаань, шүүмжэлхыгээр шэнжэлхэ, БКП-гэй XII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ хүн бүхэнэй оруулдаг хубитые зүбшэн хэлсэнэ.

Эрдэм, техникын дэбжэлтын ба түрүү дүй дүршэлэй түйлалтануудта, шэнэ гол аргануудые ажахыда залан сэхээр нэбтэрүүлгэдэ үндэhэлдэг үйлэдбэриие али бүхы талаарнь хүгжөөлгын хараа шэглэлые бэелүүлхэ талаар партийна, гүрэнэй, ажахын ба ниитын организацинуудай хүдэлмэрилэ суглаанууд, конференцинүүд дээрэ сэгнэлтэ үгтэхэ байна.

БУРУУШААЛГЫН НОТО

АФИНА. Американ самоледуудай Грециин агаарай дайда руу оло дахин нэбтэрэн ороhонтойнь дашарамдуулан, США-да эрид шанга буруушаалга хэжэ байhанаа Грециин правительство мэдүүлбэ. Правительствын түлөөлэгшын мэдээсэhэнэй ёhoop, hүүлэй үедэ НАТО-гай сэрэгэй hуралсалда хабаадуулагдажа байhан «Эйзенхауэр» гэдэг авианосец дээрэ байрладаг США-гай реактивна истребительнүүд 33 дахин агаарай хилэ эбдэhэн байгаа. Энээнhээ уламжалан, орёо түгшүүрилтэй байдал тогтобо. Иимэ ушарhаа Грецидэ США-гай сэрэгүүдэй саг зуурын этигэмжэтэ А. Берлинд Гадаадын хэрэгүүдэй министерствэдэ дуудагдаhан байна. Грециин гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо Я. Капсис буруушаалгын ното тэрээндэ барюулба. «Хэдэн часай турша соо ороной агаарай дайдые эбдэhэнтэйнь дашарамдуулан, буруушаажа байhанаа Грециин правительство мэдүүлнэ, — гэжэ тэрээн дотор тэмдэглэгдэнэ.

ЗЭРЛИГ МУУХАЙ ДОБТОЛГО

ПХЕНЬЯН. ЦТАК агентствын мэдээсэhэнэй ёhoop, Урда Корейн дахуулнуудай хархис этэгээдүүд Корейн Арадай-Демократическа Республикада эсэргүү зэбсэгтэ добтолго хэбэ.

Октябрин 13-най hүни дахуулнуудай армиин бүлэг сэрэгэй албатад сэрэгэй-демаркационно линиие гаталжа, КНДР-эй хилын харуулай постдо добтолhон байгаа. Тиихэдэнь КНДР-эй хилэ сахигшад өөhэдыгөө хамгаалхын тула зохихо хэмжээнүүдые абаба.

Корейдэ эблэрэлгые түйлаха сэрэгэй комиссида оролдог КНДР-эй түлөөлэгшэ Урда Корейн зүгhөө хэгдэhэн hүйдхэлтэ ябуулгые эрид буруушаагаад, КНДР-тэ зүрюу харша зэбсэгтэ ябуулгануудаа, дары болюулха эрилтэ табиhан байна.

ХОТО, ХҮДӨӨГЭЙ ҺОНИН

ХАРИЛСАА ХОЛБООН ҮРГЭЛЖЭЛҺӨӨР

1979 ондо Онохойн ой модоной комбинат аха дүү Монгол ороной Тосон-Сэнгэлэй модо болбосоруулгын комбинатай коллективтэй социалис мүрысөөн тухай хэлсээ баталаа һэн. Тэрэ хэлсээнэй ёһоор жэл бүри хоёр дахин делегацинуудаа эльгээдэг, дүй дуршалаа хубаалдажа, харилсаа байгуулдаг юм. Энэ аша туһатай харилсаа холбооной үрэ дүнгүүдынь ажал дээрэ харагдана. Онохойнхидой жэшээгээр монгол нүхэднай автопоездүүдые хэрэглэдэг болонхой.

Ганса энээгээр харилсаа холбоомнай дүүрэнэ бэшэ. Нёдондо Онохойн СГПТУ-да һурахаа бүлэг залуу хүбүүд, басагад ерээ һэн. Комбинадаймнай ахамад инженер, Буряадай АССР-эй габьяата инженер А. М. Мирошниченко, Л. А. Ражева, Л. И. Дормидонтова, Л. И. Катаманов гэгшэд эрдэм мэдэсээ, дүй дуршалаа дамжуулан, тэдэнэртэ хэшээлнүүдые ябуулһан байна. Залуу монгол нүхэднай теоретическэ талаар абаһан эрдэм мэдэсээ станочно цехтэ бэхижүүлэн дүршэл шадабаритай болоо.

СГПТУ-гай һурагшадай байра соо интернациональна харилсаа холбооной булан эмхидхэгдэнхэй. Мүнөө жэлдэ училищи дүүргэгшэд тэрэнние гоё һайханаар шэмэглэжэ, стенд, газетэ, болон альбомуудые дэлгээһэн байна. Училищи дүүргэхэдээ, монгол һурагшадай бэлэглэһэн Ю. Цеденбалай портрет тэрэ буланда бии.

Байгша оной октябриин 1-дэ Монгол оронһоо ерэһэн шэнэ бүлэгые училищимнай угтажа абаа. Тингэжэ аха дүү ёһоной харилсаа холбоон үргэлжэлһөөр.

П. ПАРЫГИН,
Онохойн ой модоной комбинадай профкомой түрүүлэгшэ.

Любовь Ерыгина Улаан-Үдын горпромторгын «Космос» гэжэ магазинда арбаад шахуу жэлдэ наймаалагшаар хүдэлнэ. Энэ хугасаа соо хүдэлхэ үедэ бүхы телевизорнүүд, кино- фотоаппарадуудай, фото-саарһанай болон бусад зүйлнүүдэй шанарые, техническэ байгуулалтые мэдэдэг болонхой.

«Космосой» коллектив байгша оной юһэн һарын түсэбые 103 процент дүүргэбэ. Эндэ Любовь Ерыгинагай хубита горитойхон юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Любовь Ерыгина ажалайнгаа үедэ.
В. МУЛЛЕРАЙ фототекст.

55-дахи СЕЗОНОО НЭЭБЭ

Уржа үдэшэ В. Митыповэй «Алтаар баян тайгада» гэһэн романай удхаар найруулагдаһан зүжэгөөр Улаан-Үдын гүрэнэй ород драмын театрай коллектив ээлжээтэ, 55-дахи сезоноо нээбэ. Энэ сезоной зүжэг харахаяа ерэгшэд танил артистнараа халуун альга ташалгаар угтаа.

А. ДОРЖИЕВ.

ҺАЙН СЭГНЭЛТЭЙГЭЭР

Буряадай гүрэнэй Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай СССР-эй түүхын кафедрада багшалжа ябаа Любовь Николаевна Раднаевагай республикынгаа хүдэлмэрилэгшэдэй ангиин хүгжэлтын асуудалнуудаар һонирходог байһан юм. Түүхын эрдэмэй доктор, профессор Е. Е. Тармахановай ударидалга доро түс асуудалаар шэнжэлгэ хэһэнэй удаа «Буряадай АССР-эй хүдэлмэрилэгшэдэй анги 1946—1960 онуудта» гэһэн темээр кандидатскэ диссертаци бэлдэн, Эрхүүгэй гүрэнэй А. А. Ждановай нэрэмжэтэ университедэй тусхай соведэй ээлжээтэ заседани дээрэ тэрэнээ амжалтатайгаар хамгаалһан байна. Тусгаар томилогдоһон оппонент, түүхын эрдэмэй доктор, профессор В. В. Алексеев, доцент В. Т. Агапанов болон бусад хүдэлмэриень һайшааба.

Л. Н. Раднаевада түүхын эрдэмэй кандидадай нэрэ зэргэ олгохо гэһэн зууршалгые СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Аттестационно дээдэ комиссида дурадхаха гэжэ совет баталан абаа.

Н. ДУГАРОВ.

АНГУУШАН, ХЭР ЗЭРГЭ ОЛЗОТОЙБШИ?

1982—1983 онуудай намар-үбэлэй олзоборилгын үедэ Россин Федерациин ангуушадай дунда дэлгэрһэн конкурсын дүнгүүд гаргагдаба. Энэ конкурсдо 1872 хүн хабадаа. Конкурсдо шалгарагшадта Роспотребсоюзай Хүндэлэлэй грамотанууд, мүнгэн шангууд барюулагдаа. Тэдэнэй дунда А. А. Ананьев, И. Н. Алексеев, А. К. Щегловский, Б. А. Яковлев, (Баргажанай коопзверопромхоз), Шангин Н. Г. (Прибайкалиин коопзверопромхоз) 60 түхэригэй 1-дэхи, А. К. Васин (Кабанскын коопзверопромхоз), Г. П. Смирнов (Прибайкалиин коопзверопромхоз) гэгшэд 50 түхэригэй 3-дахи мүнгэн шанда хүртэһэн байна.

Баргажанай коопзверопромхозой А. А. Ананьев 2670 түхэригөөр сэгнэгдэһэн 21 булганай, 100 хэрмэнэй арһа бэлэдхэлэй пунктда тушаагаа. Кабанскын коопзверопромхозой ангуушан А. К. Васин 21 булга, 120 ондатра, 96 хэрмэ олзоборилһон байна. Эдэ ангуушад мүнөө үедэ тайгада гаранхай, байрлаха гэрнүүдээ заһабарилна, ангуудые бариха шэнэ зангануудые дархална. Хэрмэнэй болон бусад үнэтэй арһатай ангуудай агнуури октябриин 20-һоо эхилхэнь.

1982—1983 онуудай агнуурин үедэ соносхогдоһон ойн шубуудые олзоборилгын Бүхэроссин конкурсын дүнгүүдые Роспотребсоюз гаргаба. Энэ конкурсдо РСФСР-эй 127 коопзверопромхоз хабаадаа. Манай республикын Баунтын, Витимэй коопзверопромхозууд һайн амжалтануудые түйлажа, Бүхэроссин 4-дэхи шанда хүртэбэ. Баунтын коопзверопромхозой ангуушад 1838, Витимэй олзоборилогшод 1589 хүдүү, һойр барижа, Улаан-Үдын горкоопторгын магазинуудта эльгээһэн байна. Ойн шубуудые агнахадаа, ехэ дуршэлтэй болоһон ажалай түрүүшүүл Баунтын коопзверопромхоздо олон. Жэшээлхэдэ, энэ олзоборилгын үедэ ажахын ангуушад В. Н. Божедомов 13 һойр, 28 хүдүү, Б. П. Агибалов 5 һойр, 43 хүдүү, С. Н. Орлов 8 һойр, 34 хүдүү тушаагаа.

Олонхи коопзверопромхозууд ойн шубуудай мяха бэлэдхэлгэдэ анхаралаа хүсэд хандуулнагүй. Эдэ ажахынуудай ангуушад гансал хэрмэ, булга агнана.

Тайгын шубуудые агнахада мүнөө олзотой болонхой. Хара һойр (эрэ) 5, хүхэ-боро һойр (эмэ) 4, хура 2, хүдүү 1 түхэригөөр, төрхируунууд 70 мүнгөөр тушаагдана.

М. ГЫЛЫКОВ,
Буркоопсоюзай коопзверопромхозуудай трестын охотовед.

«САЯНАЙ» ДОЛОО МЯНГАДАХИ

КПСС-эй Түнхэнэй райкомой ба арадай депутадуудай районно Соведэй орган—«Саян» гэжэ газетын 7 мянгадахи номер октябриин 11-нэй үдэр гараба.

Районно газетынгээ нэгэдэхи номерой гарһаар 50 жэлэй ойе түнхэнэйхид нёдондо октябрь һарын хушааһар тэмдэглэжэ бэлэй. Һаяхан болоһон баярайнгаа үдэрые газетын хүдэлмэрилэгшэд шэнэ уншагшадтаа эрхим ажалаараа тэмдэглэбэ.

«Саян» гэжэ газетэ социалис байгуулалтын бүхы шатануудта түрэл Коммунис партиингаа холын хараатай программые бэелүүлхэдэ эдэбхитэйгээр хубитаа оруулна, оруулжа ябана. Ажахын болон соёлой талаар хүдөөгэй ажалшадай урда табигдаһан хараа зорилгонуудые сум бэелүүлхын тула газетэ түрүү дүй дүршэл, эдэбхи үүсхэл, ажалай түрүүшүүл тухай хөөрэжэ, ажалай үндэр түйлалтада нютагаархинаа зоригжуулна.

Түрэл газетынгээ хүдэлмэридэ олон тоото уншагшад, хүдөө бэшэгшэд эдэбхи ехэтэйгээр хабаададаг байна. Илангаяа хүдөө бэшэгшэд Б. Ж. Бирбаев, Д. Д. Халангуева, С. Ж. Андыков, С. Д. Сотникова, Ц. Л. Дармаев гэгшэдэй хүдэлмэрииие тэмдэглэлтэй.

Б. ДАМБАРИНЧИНОВ.

БУЛТАДАА ҺАЙШААГДАА

Эдиршүүлэй техническэ уран бүтээлэй республиканска выставкэ-харалга үнгэрһэн хабар эмхидхэгдээ һэн. Энэ харалгын дүнгүүд һая гаргагдаба.

Үхибүүдые техническэ кружогуудта илангаяа олоор хабаадуулһанай, тэдэнэй хэһэн бүтээлнүүдэй шанарай талаар Улаан-Үдын Железнодорожно район түрүү һуурида гараа. Хоёрдохи һуури Загарайн, гурбадахи Улаан-Үдын Октябрьска район эзэлһэн байна.

Һургуулинуудаар ябаад хараа һаа, Кабанскын районой Каменскын дунда һургуули нэгэдэхи (кружогой хүтэлбэрилэгшэ В. Г. Покацкий), Бэшүүрэй районой Потанинай һургуулиин эдир радиотехнигүүд хоёрдохи (хүтэлбэрилэгшэнь Н. Н. Ковалев), Мухар-Шэбэрэй районой Шэнэ-Заганай һургуулиинхид гурбадахи (хүтэлбэрилэгшэнь И. С. Иванов) һууринуудые эзэлээ. Улаан-Үдын 37-дохи, 4-дэхи һургуулинуудта техническэ уран бүтээлэй, судналуудай модельнүүдэй кружогууд һайнаар хүдэлдэг гэжэ тэмдэглээд, хүтэлбэрилэгшэдынь С. А. Афанасьев, В. М. Курин гэгшэд һайшаал, магтаалда хүртэбэ.

Гэхэтэй хамта, республикын пионернүүдэй байшангуудта, эдир техникүүдэй станци болон клубуудта үхибүүдые техническэ урлан бүтээлгэдэ дуратайгаар хүмүүжүүлгэдэ онсо анхарал хандуулагдадаг юм. Улаан-Үдын Железнодорожно районой эдир техникүүдэй станциин автомодельнэ, Загарайн районой Онохойн, Зэдын районой Торгиин пионернүүдэй байшангуудай кружогуудай бүтээлнүүд мүн лэ үндэр сэгнэлтэдэ хүртөө.

А. ЯКОВЛЕВ,
эдир техникүүдэй республиканска станциин директор.

МҮНГЭН ШАНГУУД

Түмэр түдэгэ ба үнгэтэ металлай үлэгдэл суглуулха талаар 1983 ондо республика доторнай дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй хахад жэлэй дүнгүүд гаргагдаба. Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, Буряадай облпрофсоведэй тусхай тогтоолой ёһоор, Улаан-Үдын Железнодорожно район энэ мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлээ гэжэ мэдэрэгдэбэ. Түсэбһөө гадуур 218 тонно түмэр түдэгэ, үнгэтэ металлай үлэгдэл суглуулһан энэ район 300 түхэригэй мүнгэн шанда хүртэбэ.

Кабанскын районой предприяти болон эмхи зургаанууд энэ хугасаа соо түсэбһөө гадуур 18 тонно түмэр түдэгэ, үнгэтэ металлай үлэгдэл суглуулаа. 240 түхэригэй мүнгэн шан районой түлөөлэгшэдтэ барюулха гэһэн шиидхэбэри абтаа.

Тиихэдэ Хяагтын, Баргажанай, Зэдын, Сэлэнгын, Улаан-Үдын, Прибайкалиин районууд гурбадахи һуури эзэлжэ, район бүхэниинь тус тустань 160 түхэригөөр шагнаха гэжэ шиидхэгдэбэ.

Дурсагдагша районуудай үйсэдкомуудэй түрүүлэгшэнэрые тус тустань 50 түхэригөөр шагнаха тухай тогтоол дотор онсолон заагданхай.

Түмэр түдэгэ, үнгэтэ металлай үлэгдэл суглуулан тушааха хэмжээ ябуулгала харюусалгатайгаар, ханасатайгаар хандаһан предприяти болон эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдтэ мүнгэн шангууд мүн лэ барюулагдаха юм.

Г. ДАШЕЕВА.

ИЛАЛТА

Футболоор СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө манай 4-дэхи зоной команданууд уулзалгануудаа түгэсхэжэ. Омскын «Иртыш» нэгэдэхи һуури эзэлһэн, нэгэдэхи лигэдэ орохын түлөө мүрысөөнүүдтэ хабаадаха эрхэдэ хүртэһэн байна. Харин манай «Локомотив» һүүлшынгээ уулзалгые Омскдо «Иртыш» командатай үнгэргэхэдөө, 3:1 тоотойгоор хүлеэгдээгүй илалта түйлажа, футболдо дуратайшуулые баясуулбашье, тэдэнэй сэдьхэлдэ найдал түрүүлбэшье гээшэ.

А. ЖАЛСАНОВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. КПСС-эй ЦК-гай Политбюродо —ТАСС-ай материал. «Агууехэ Октябриин социалис Революциин 66 жэлэй ойдо КПСС-эй ЦК-гай гаргаһан уряанууд», «Мүрысэнэбди: Шэтэ, Буряадай ба Яхадай АССР»—зарим дүн.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Партийна ажабайдал: тсосоон ба һунгалта». «Бүхы асуудалнууд шиидхэгдээгүй» — Н. Федотовой статья.

Гурбадахи хуудаһанда. ТАСС-ай ба АПН-эй корреспондентнүүдэй хилын саанаһаа эльгээһэн материалнууд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: Нютаг нютагай һониной дээжэ. Телевидениин программа. Соносхолнууд.

Спорт ТОБШОХОНООР...

«Буревестник» бүлгэмэй Россин соведэй санашадай бэлэдхэл-һорилгын мүрысөөндэ Буряадай гүрэнэй багшанарай институдай физическэ хүмүүжүүлгын факультедэй студент Константин Гергенов хабаадаба. Тэрэ Саратов хотодо үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ 8 километрэй зайда нэгэдэхи һуури эзэлбэ. Энэ зайда 50 гаран санашад урилдаһан байгаа.

Биатлоноор Эрхүүгэй областиин түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ республикымнай спортсменууд эрхим дүнгүүдые харуулаа. Эрхүүгэй ба Шэтын областьнуудай олимпиин нааданда бэлэдхэлэй пунктнуудта һорилго бэлэдхэл гараһан спортсменүүдэй дунда «Локомотив» бүлгэмэй гэшүүн, спортын мастерта кандидат Александр Грешилов, «Труд» бүлгэмэй түлөөлэгшэ спортын мастерта кандидат Александр Шайдуров шалгарһан байна. Хоёр зогсолтотой 10 километрэй зайда А. Грешилов хоёрдохи һуури эзэлээ. А. Шайдуров 7,5 километрэй урилдаанда бүхы сагаалсаяа тудажа, гурбадахи һуурида гараа.

Энэ мүрысөөндэ республикымнай эдиршүүлэй хабаадаагүйнь харамтай байна. Ойн гэхэдэ, ерэхэ жэлэй февраль һарада Новосибирск хотодо үнгэргэгдэхэ Сибириин ба Алас Дурна зүгэй зоной мүрысөөн ойртожо байна бшуу.

В. ДЕНИСОВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

Октябриин 16-һаа 22 хүрэтэр

ВОСКРЕСЕНИ, 16
ЭДЕЭ ХООЛОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИИН ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЭЙ ҮДЭР

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55—Дамжуулгын Программа. 9.00—«Время». 9.40—«Зарядкада зогсогты!». 9.55—Баримтата фильм. 10.10—«Будильник». 10.40—«Советскэ Союзда алба хэнэб!». 11.40—«Элүүр энхэ байлга». 12.25—«Үглөөнэй почто».—хүгжэмтэ дамжуулга. 12.55—Дзюдо барилдаагаар дэлхэйн чемпионат. 13.40—«Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд». 14.40—«Хүгжэмтэ киоск». 15.15—«Мүнөөдэр — Эдеэ хоолой промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй үдэр». 16.00—«Аяншалагшадай клуб». 17.00—«Һуурин дээрээ шиидхэгдэнэ» гэһэн циклһээ дамжуулга. 18.15—Эдеэ хоолой промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй захилаар концерт. 19.00—«Уласхоорондын шэнжэлэл». 19.45—Мультфильм. 20.10—Гүрэнэй академическэ Моссоведэй нэрэмжэтэ театрай «Эдит Пиаф» гэһэн фильм-зүжэг. 22.00—«Время». 22.35—Уласхоорондын конкурсын лауреат О. Шаров баян дээрэ наадаха. 22.35—Шэнэ һонин.

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55—Дамжуулгын программа. 9.00—«Зарядкада зогсогты!» 9.15—Чечено-Ингушетиин АССР-эй Гүрэнэй хатарай «Вайнах» ансамблиин концерт. 9.45 — А. Толстой. «Русский характер». 10.10 — Мультфильм. 10.25—Эдеэ хоолой промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй үдэртэ. Баримтата фильм. 11.00—«Братиславын хүгжэмтэ һайндэр». ЧССР-һээ дамжуулагдаха. 12.00—ПТУ тухай эрхим дамжуулгын түлөө бүхэсоюзна конкурс. 12.50—«Мэдээжэ аад, юрэ бусын юумэн». 13.50—Баримтата фильм. 14.10—«Цыган»—уран һайханай фильм. (3-дахи сери). 15.30—СССР-эй ...

ПОНЕДЕЛЬНИК, 17

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 17.00 —Дамжуулгын программа. 17.05—«Газарай эзэн боло» гэһэн дамжуулга. 17.30—«Тоска по отпуску»—киноочерк. 17.40 — «Аха классай һурагша» гэһэн клуб. 18.20—Соносхолнууд. 18.30—«Театральна уулзалганууд». Буряадай Гүрэнэй Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ Ажалай Улаан Тугай орденто академическэ театрта сезоной нээгдэһэн тухай дамжуулга. 19.20—«Тольятти хотодо»—киноочерк. 19.30—«Факел»—залуушуулда зорюулагдаһан программа. 20.15—«Бай...

ВТОРНИК, 18

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55— Дамжуулгын программа. 9.00—«Время». 9.40—Үглөөнэй гимнастика. 9.55—«Каменный цветок» — мультфильм. 10.25—«Впереди—океан» — телевизионно уран һайханай фильм. (1-дэхи сери). 11.30—«Ан амитадай аймаг». 12.30—Д. Шостаковичой нэрэмжэтэ квартет наадаха. 13.00—Шэнэ һонин. 15.15—Шэнэ һонин. 15.35—«Я пошел гулять»—телевизионно баримтата фильм. 16.05—«ПТУ-да ямар мэргэжэлнүүдтэ хайшан гэжэ һургадаг бэ?»—металлургнууд болон машина бүтээгшэдэй мэргэжэлтэдые һурган бэлдэлгэ тухай дамжуулга. 16.35—«Горизонт». 17.35—«Манай корреспондентнүүд хөөрэнэ». 18.05—«Арадай уран бэлиг» — телевизионно шэнжэлэл.

Улаан-Үдэ. 18.50—«Байгал» (буряадаар) 19.20—«Агууехэ хуби заяатай хото»—киноочерк.

Москва. 19.45—«Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 20.00—«Ажалайнь зэргээр нэрэ хүндэ». Череповецкэ металлургическа комбинадай шэнэ хүсэнүүдые ашаглалгада оруулжа байһан тухай. 20.25—«Октябрь»—кино-зураглал. 20.35—«Клятвенная запись»—телевизионно олон серитэй уран һайханай фильм. Түрүүшын фильм (1-дэхи сери). 22.00—«Время». 22.35—Футболой шэнжэлэл. 23.05—«Юун? Хаана? Хэзээ?»—телевизионно викторина. 00.15—«Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 00.30—Хоккейгээр СССР-эй чемпионат. «Крылья Советов»—«Сокол» (2-дохи ба 3-дахи шатанууд).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55— Дамжуулгын программа. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—«Звездная палитра»—эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 9.35—10.45—Байгаали шэнжэлэлгэ. 2-дохи класс. «Шубууд намартаа». 9.55—«Главна Ботаническа»—эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 10.15, 13.40—Француз хэлэн (түрүүшынгээ жэл һуража байгшадта). 11.05—ПТУ-гай һурагшадта. «Гоё һайханиие ойлгодогоор хүмүүжүүлгэ». Ажал болон үйлэдбэрие болбосон һайнаар эмхидхэлгэ. 11.35—Географи. 6-дахи класс. Африка. Саваннануудай ургамалай ба амитадай аймаг». 12.05—Шатарай һургуули. 13.10—Хүгжэм. 5-дахи класс. «Бетховеной табадахи симфони». 14.10—«Мөөр ба хүрьһэн»—эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 14.20—«Шиний ленинскэ библиотекэ».

СРЕДА, 19

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 —Дамжуулгын программа. 9.00—«Время». 9.40—Үглөөнэй гимнастика. 9.55—Пионернүүд болон һурагшадай Ленинградай ордоной хүүгэдэй уран һайханай коллективүүдэй концерт. 10.30—«Впереди—океан» — телевизионно уран һайханай фильм (2-дохи сери). 11.40—«Аяншалагшадай клуб». 12.40—СССР-эй арадай артист В. Гринченко дуулаха. 13.10—Шэнэ һонин. 15.15—Шэнэ һонин. 15.35—«Табан жэл—хүн бүхэнэй хэрэг»—баримтата фильмүүд. 16.35—Фортепианна хүгжэмэй концерт.

Улаан-Үдэ. 17.20 — Киргизэй телевидениин программа. 18.50—«Байгал». 19.20—«Наш автогородок»—киноочерк.

Москва. 19.30 — «Корабелы Севастополя» — баримтата фильм. 19.45—«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 20.00 — «Эрхэтэн ба хуули».

Москва. 20.45 — «Клятвенная запись»—телевизионно олон серитэй уран һайханай фильм. Түрүүшын фильм (2-дохи сери). 22.00—«Время». 22.30—«Долоон хоногой спорт». 22.50—«Гадаадын эстрадын аялга дуунууд». 23.45—«Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 24.00—УЕФА-гай кубогта хүртэхын түлөө футболоор түгэсхэлэй наадан (1/16). «Спартак» (М)—«Астон Вилла» (Англи).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 —Дамжуулгын программа. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—«Гатчина»—эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 9.35, 10.35—Астрономи. 10-дахи класс. «Астрономиие бодото байдалда хэрэглэлгэ». 10.05, 13.50—Немец хэлэн (түрүүшынгээ жэл һуража байгшадта). 11.05—ПТУ-гай һурагшадта. М. А. Шолохов. «Шэнэ газар хахалагдаа». 11.35, 12.40—Юрэнхы биологи. 9-дэхи класс. «Уг изагуур тухай». 12.05—«Таанадта, түрэлхид». 13.10—«Уянгата шүлэг». Ольга Берггольц. 14.20—«Шиний ленинскэ библиотекэ». 14.50—«Хүнүүдтэ аша туһа асарха». «Д. Б. Кабалевский—мүнөөдэр»—түрүүшын фильм. 15.40—П. Меркме. Ажабайдалай ба ажал ябуулгын хуудаһанууд. 16.25—Шэнэ һонин.

Улаан-Үдэ. 16.30—«Арадай үндэр ехэ этигэл найдал»—киноочерк. 16.40—«Хүн зоной аша туһада» гэһэн дамжуулга.

Москва. 17.20—Г. Уэллс. «Ажабайдалай ба ажал ябуулгын хуудаһанууд». 18.20 — «Шатарай һургуули». Разряд...

ЧЕТВЕРГ, 20

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 —Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40—Үглөөнэй гимнастика. 9.55—«Городой саад соо духовой оркестр наадана»—концерт. 10.15—«Коля, Оля и Архимед»—мультфильм. 10.35 — «Впереди—океан»—телевизионно уран һайханай фильм. (3-дахи сери). 11.45—«Родом из детства». А. Фадеевэй зохёолнууд. 12.25—«Дорогой роботов»—телевизионно баримтата фильм. 12.55—Шэнэ һонин. 15.15—Шэнэ һонин. 15.35 — «Ороной телестудинуудай баримтата фильмүүд. 16.35—«Юлиус Фучик тухай хөөрөөн». 17.30 —«Дойна» гэжэ академическэ хоорой капеллын концерт.

Улаан-Үдэ. 18.15—«Саяан»—хүдөөгэй ажалшад тухай дамжуулга.

Москва. 18.45—«Олон түмэнэй ленинскэ университет». Хүнэй сэдьхэл бодол. 19.15—«Зураг бүхэндэнь—наран».

Улаан-Үдэ. 19.30—«Уласхоорондын шэнжэлэл» (буряадаар).

Москва. 19.45—«Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 19.55 — «Байгал».

Москва. 20.30 — Футболоор Европын чемпионуудай Кубогта хүртэхын түлөө, түгэсхэлэй мүрысөөн (1/8). «Раба» (Венгри) — «Динамо» (Минск). (2-дохи тайм). Венгриһээ дамжуулагдаха. 22.00 — «Время». 22.30 — «Таанадта, хүдөөгэй ажалшад» — концерт. 22.45—«Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 24.00 — Хоккейгээр СССР-эй чемпионат. ЦСКА—«Спартак».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — «Ехэ технис» — эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 9.35 — 10.40 — М. Ю. Лермонтов. «Мцыри». 8-дахи класс. 10.10 — 13.30 — Испан хэлэн. 11.15 — «ПТУ-гай һурагшадта». Астрономи. һара. 11.45 — «Манай саад». 12.15—«Коринай ажал ябуулга». 13.00 — «Газарай эзэн байха» — телеочерк. 14.00—«Карл Маркс болон революционно Росси». 14.30 — «Петерс» — уран һайханай фильм. 16.10 — Шэнэ һонин. 16.15 — 17.20 — Забһарлалга.

Улаан-Үдэ. 17.20 — СССР-эй Гүрэнэй ород арадай академическэ хоорой концерт. 18.05 Соносхолнууд.

Москва. 18.15—Ород хэлэн.

ПЯТНИЦА, 21

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 «Тайна третьей планеты» — мультфильм. 10.40 — «Два бойца»—уран һайханай фильм. 12.05 — «Найти свою высоту» — баримтата фильм. 12.25 — СССР-эй Гүрэнэй академическэ симфоническа оркестрэй концерт. 13.05 — Шэнэ һонин. 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35—«80-яад онуудай коммунистнууд» — телевизионно баримтата фильмүүд. 16.25 — «Энэ миний Узбекистан» — фильм-концерт. 17.20 — «Онтохондо айлшаар». «Приключение Буратино» (1-дэхи сери).

Улаан-Үдэ. 18.50 — Шэнэ һонин (буряадаар). 19.00 — «Байгал».

Москва. 19.30 — Телевизионно баримтата фильм. 19.45 —«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 20.00 — «Сэлэнгэ» — телевизионно журнал.

Москва. 20.40 — «Клятвенная запись» — телевизионно олон серитэй уран һайханай фильм. Түрүүшын фильм (3-дахи сери). 22.00 — «Время». 22.35 — Экран дээрэ — кинокомеди. «Берегись автомобиля». 00.15 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 00.30 — Боксоор дэлхэйн Кубогта хахад финалай мүрысөөн. Италиһаа дамжуулагдаха.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — «Когда цветет мушкала» — телевизионно баримтата фильм. 9.35—10.35—Географи. 8-дахи класс. «Хүнгэн промышленность. 10.05—13.40 — Англи хэлэн. 11.05 — ПТУ-гай һурагшадта. Юрэнхы биологи. Хүгжэлтын гол шэглэл. 11.35—12.40 — А. С. Пушкин. 5-дахи класс. «Песнь о вещем Олеге». 13.05 — Байгаали шэнжэлэлгэ. Бэшэгүүдтэ харюунууд. 13.10 — Түүхэ. «Крепостной урашуул». 14.10 — А. С. Грибоедов. «Горе от ума». 14.55 — СССР-эй монументальна искусство. 15.25 — «Хүнүүдтэ аша туһа асарха». «Д. Б. Кабалевский — мүнөөдэр» (2-дохи фильм). 16.20 — Шэнэ һонин. 16.25 — 18.20 — Забһарлалга.

Улаан-Үдэ. 18.20 — «Түрэл ...

СУББОТО, 22

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.35 — Үглөөнэй гимнастика. 9.50 — «Хэрбээ элүүр энхэ ябаха гэбэл!» — физкультурнигуудта зүбшэл. 10.00 — «Испытание делом» — телевизионно баримтата фильм. Коми АССР-эй Ухта хото тухай. 10.30 — «Спортлотогой» 43-дахи тираж. 10.40 — «Таанадта, түрэлхид». 11.10 — «һайн эд бараа элбэг ехээр». 11.40 — «Смеричка» ансамблиин концерт. 12.05 — «Ургамалай аймаг». 12.50 — Арадай уран бэлиг тухай телевизионно программануудай «Һолонго» гэжэ уласхоорондын V фестиваль. «Малюнгын скрипачнууд» (Швеци). 13.25 — 13.40 — Забһарлалга. 13.40 — «Һанана гүш, нүхэр...» Владимирска областиин Вязники хотоһоо Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадаһан ветерануудай уулзалга. 14.40 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 14.55 — «Голубой портрет» — уран һайханай фильм. 16.20 — «Мэдээжэ аад, юрэ бусын юумэн». 17.45 — Мультфильм. 17.55—Политическэ шэнжэлэгшэ Л. А. Вознесенскиин хөөрөөн. 18.25 — Боксоор дэлхэйн Кубогта хүртэхын түлөө хахад финалай мүрысөөн. Италиһаа дамжуулагдаха. 19.40 — «Баруун Сибирь—Баруун Европо» — баримтата фильм. 20.40 — «Клятвенная запись» — телевизионно олон серитэй уран һайханай фильм. Хоёрдохи фильм (1-дэхи сери). 22.00 — «Время». 22.35 — «Клятвенная запись» (2-дохи сери). 24.00—Воронежско областиин дуунууд.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — «Хэрбээ элүүр энхэ ябаха гэбэл». 9.30 — «Үглөөнэй почто» — хүгжэмтэ дамжуулга. 10.00 — «Кельбаджарские старики» — телевизионно баримтата фильм. 10.20 — «Братиславадахи хүгжэмэй һайндэр». 12.05 — «Как грибы с горохом воевали» — мультфильм. 12.25 — ПТУ тухай эрхим һайн дамжуулга хэлгын бүхэсоюзна конкурс. 13.00 — Эстониин телевидениин программа. 14.50 — Мотоспортоор дэлхэйн чемпионат. Чехословакиһаа дамжуулагдаха. 15.20 — «Огненный рубеж» — хүгжэмтэ дамжуулга. 16.30 — «Парти тухай хөө-...

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ 23 редактор — 2-50-96, приемная — 2-54-54, зам. редактора — 2-68-08, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретарь — 2-50-52, секретариат — 2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-34-05, пропаганды — 2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, 2-57-63, информации — 2-60-91, переводов — 2-54-93, писем и селькоров — 2-67-81, корректорская — 2-33-6[illegible], выпускающие — 2-35-95, отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ ул. Ленина [illegible]. Н-02540. Заказ № 238. Индекс [illegible]